

NVEs innstilling

Finndølareguleringen

Fyresdals og Valle kommuner, Telemark og Agder
fylker

NVE

Norges vassdrags-
og energidirektorat

Tiltakshaver	Arendals Vasdrags Brugseierforening
Referanse	201005577-63
Dato	26.06.2025
Ansvarlig	Carsten Jensen
Saksbehandler	Niklas Egriell

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Sammendrag

NVE anbefaler endring av vilkår for reguleringene av Finndølavassdraget

I denne innstillingen har NVE behandlet to konsesjoner. Konsesjonene tilhører Arendals Vasdrags Brugseierforening (AVB) og reguleringsområdene ligger i Fyresdal og Valle kommuner.

Finndøla kraftverk som inngår i reguleringen, bidrar årlig med en midlere produksjon på 307 GWh og har en installert effekt på 103 MW. Det er gode lagringsmuligheter i de store magasinene, særlig i Torsdalsmagasinet. Finndøla kraftverk er en viktig bidragsyter, spesielt regionalt, når etterspørselen av kraft er stor og som leverandør av systemtjenester til nettet.

NVE anbefaler at det innføres nye og moderne vilkår. De moderne vilkårene gir myndighetene hjemmel til å pålegge relevante undersøkelser og avbøtende tiltak etter behov. Mange av kravene som har kommet inn i prosessen med vilkårsrevisjonen kan løses med hjemmel i disse.

NVEs innstilling sendes til Energidepartementet. Endelig avgjørelse tas av Kongen i statsråd.

Hvorfor gir vi denne anbefalingen?

Hovedformålet med en revisjon er å bedre miljøforholdene i regulerte vassdrag. Finndøla er et potensielt gyte- og oppvekstområde for storørreten i Fyresvatn og hensynet til ørreten veier derfor tungt i revisjonsprosessen.

Hva mener høringspartene om reguleringen?

Kravene går i hovedsak på magasinrestriksjoner, slipp av minstevannføring og andre tiltak i vassdraget som har til hensikt å ivareta fisk, landskap og friluftsliv på en bedre måte enn dagens reguleringsregime. Fyresdals kommune fremmer blant annet krav om minstevannføring i Bondøla på 1,5 m³/s om sommeren, 0,5 m³/s i oktober og 0,2 m³/s om vinteren, som slippes og måles ved utløpet av Ulvsvatn. Valle kommune mener det bør bli krav om sommervannstand i Torsdalsmagasinet i perioden 1. mai – 30. september. Statsforvalteren ser det som viktig med en helårlig minstevannføring i Bondøla og at den om sommeren er opp mot 1,5 m³/s. Telemark fylkeskommune ser behov for vurdering av vandringsforhold for fisk ved terskler og i Eiangs fossens fisketrapp, samt mener påvirkningen på villreinen i området er grunn for avsetting av midler til et villreinfond.

Hvilke vilkår anbefales for å redusere negative virkninger av reguleringen?

For å sikre gode forhold for fisk og bunndyr og minske risikoen for innfrysing og tørrlegging av rogn, anbefaler NVE minstevannføringer i Ramnåe/Bondøla hele året. NVE anbefaler at det slippes minst 1,0 m³/s i perioden 1. mai – 14. oktober, 0,5 m³/s i perioden 15. – 31. oktober, og 0,3 m³/s i perioden 1. november – 30. april. Minstevannføringene skal slippes og måles ved utløpet av Ulvsvatn. Minstevannføringene erstatter dagens gjeldende minstevannføring som var målt lenger ned i Finndølavassdraget. NVE mener at tiltakene vil bidra til å sikre miljømålene om godt økologisk potensial (GØP) i vannforekomstene Ramnåe, Bondøla og Finndøl nedre.

Dagens vilkår gir konsesjonæren forholdsvis frie muligheter til å møte behovene av kraftforsyning og flomforebygging, innenfor reguleringsgrensene. Magasinene ble etablert for lenge siden og dyrelivet er i stor grad tilpasset de regulerte forholdene. Det finnes ingen informasjon om truede arter i magasinene som tilsier behov for spesielle tiltak. Fordelene med foreslåtte magasinrestriksjoner for miljø, landskapsbilde og friluftsliv vil etter NVEs syn ikke overstige ulempene i form av redusert fleksibilitet og regulerbar kraft. NVE anbefaler ikke magasinrestriksjoner.

Flytting av målepunkt fra Finndøla Vannmerke (VM) til utløp av Ulvsvatn vil gi regulanten bedre styring av minstevannføringene, noe som medfører en årlig produksjonsgevinst på inntil 3 GWh. Totalt vil dette gi en nettonåverdi på + 19 millioner kroner.

Reguleringene og andre aktiviteter i området påvirker villreinen. NVE anbefaler at AVB bidrar med innbetaling av et engangsbeløp på 2 millioner kroner til villreinfondet for Setesdal Austhei. NVE anbefaler ikke innbetaling til miljø- eller næringsfond. Dette fordi det ikke vurderes å foreligge helt spesielle hensyn, slik som kreves ifølge Olje- og energidepartementets (nåværende Energidepartementet) retningslinjer.

Innholdsfortegnelse

NVEs innstilling	1
1 Sakens bakgrunn	5
1.1 Generelt om revisjon av konsesjonsvilkår	5
1.2 Framsatte krav om revisjon	5
1.3 Åpning av revisjonssak	6
1.4 Konsesjoner i samme vassdrag som ikke inngår i vilkårsrevisjonen	6
2 Om området, eksisterende vannkraftanlegg og konsesjonsrettslig status	7
2.1 Beskrivelse av området	7
2.2 Om konsesjonær	8
2.3 Eksisterende vannkraftanlegg	8
2.4 Magasins- og kraftverksdata	9
2.5 Magasinrestriksjoner og minstevannføringer	10
3 Revisjonsdokumentet	10
4 Saksbehandling og høringsuttalelser	11
4.1 Høringsuttalelser	11
4.2 Konsesjonærens kommentarer i henhold til vannslipp og magasinrestriksjoner	14
5 Rammer og prioriteringer for revisjon av konsesjonsvilkår	15
5.1 Retningslinjer og overordnede politiske føringer	15
5.2 Anleggenes betydning for kraftsystemet	16
5.3 Anleggenes betydning for flomhåndtering	16
5.4 Nasjonal prioritering av vilkårsrevisjoner	16
5.5 Vanndirektivet og godkjente forvaltningsplaner	17
6 NVEs vurdering av kunnskapsgrunnlaget	17
6.1 Generelle krav til kunnskap og utredning	17
6.2 Foreliggende kunnskapsgrunnlag i Finndølarevisjonen	17
6.3 Merknader til revisjonsdokumentet og krav om tilleggsutredning	18
6.4 Samlet vurdering av kunnskapsgrunnlaget med avklaring etter naturmangfoldloven	18
7 NVEs vurdering av innkomne krav og innspill	18
7.1 Vannslipp på berørte elvestrekninger	19
7.2 Magasin- og tapperestriksjoner	24
7.3 Krav knyttet til standardvilkårene	27
7.4 Naturforvaltningsvilkår	28
7.5 Kulturminnevern og sektoravgift	30
7.6 Veier, ferdsel og båtutsett	30
7.7 Terskler og biotopjusterende tiltak	31
7.8 Konsesjonsavgifter og konsesjonskraft	31
7.9 Næringsfond	32
7.10 Miljøfond	33
7.11 Registrering av minstevannføringer, vannstander i magasiner, skilting og merking	33
7.12 Andre krav og merknader	34
8 Vurdering av naturmangfoldloven sine prinsipper	35
9 Miljømåloppnåelse	36
10 NVEs oppsummering og anbefaling	37

11	NVEs merknader til nye konsesjonsvilkår	38
12	NVEs merknader til nytt manøvreringsreglement	43
13	Oppfølging av reviderte vilkår	45
14	Tidsfrist for gjennomføring av nye vilkår	48
	Referanser	49

1 Sakens bakgrunn

1.1 Generelt om revisjon av konsesjonsvilkår

Tidligere gitte tidsubegrensede konsesjoner kan nå revideres, 30 år etter de ble gitt. Dette følger av vassdragsreguleringsloven § 8, tredje ledd.

Revisjonsadgangen gir primært muligheter til å sette nye vilkår for å rette opp miljøskader som er oppstått som følge av reguleringene, men ved revisjon kan også vilkårene generelt bli modernisert, og uaktuelle vilkår kan bli slettet. Rammene for selve konsesjonen, inkludert reguleringshøyden, er fastsatt og kan ikke endres. Det er bare konsesjonsvilkårene som kan tas opp til revisjon.

Når en revisjon av vilkårene er foretatt, vil det normalt være 30 år til neste revisjonsmulighet.

1.2 Framsatte krav om revisjon

Valle kommune sendte 15.10.2010 krav til NVE om åpning av sak om revisjon av konsesjonsvilkår for Finndølavassdraget. Det samme gjorde Fyresdal kommune 26.06.2012.

Revisjonskravene gjelder for følgende konsesjoner:

- Kgl.res. av 07.04.1961—Tillatelse til å regulere Hovatn, Fistøylvatn og Rauvatn i Finndølavassdraget
- Kgl.res. av 14.08.1970- Ytterligere regulering og overføring i Finndølavassdraget
- Kgl.res. av 22.03.1991 -Bygging av Haukrei kraftverk

Grunnlag for revisjonskravene er først og fremst de negative virkningene på friluftsliv, landskap og biologisk mangfold.

Valle kommune fremførte at følgende miljøvilkår kunne være aktuelle ved en revisjon (ikke uttømmende):

- minstevassføring
- krav til magasinifylling
- justert manøvreringsreglement
- terskelbygging/ vannspeil
- erosjonssikring
- fiskeutsetting/kultivering
- rydding/arrondering/tilsåing av tipper og inngrep
- nye forbygninger i elveleie
- biotopjusteringer/estetiske tiltak.

1.3 Åpning av revisjonssak

Med bakgrunn i kravene om revisjon og kommentarene fra konsesjonær fattet NVE den 13.01.2017 vedtak om åpning av revisjonssak for reguleringen av Finndølavassdraget.

Følgende konsesjoner skal revideres:

- Kgl.res. av 07.04.1961—Tillatelse til å regulere Hovatn, Fistøylvatn og Rauvatn i Finndølavassdraget
- Kgl.res. av 14.08.1970 — Ytterligere regulering og overføring i Finndølavassdraget

1.4 Konsesjoner i samme vassdrag som ikke inngår i vilkårsrevisjonen

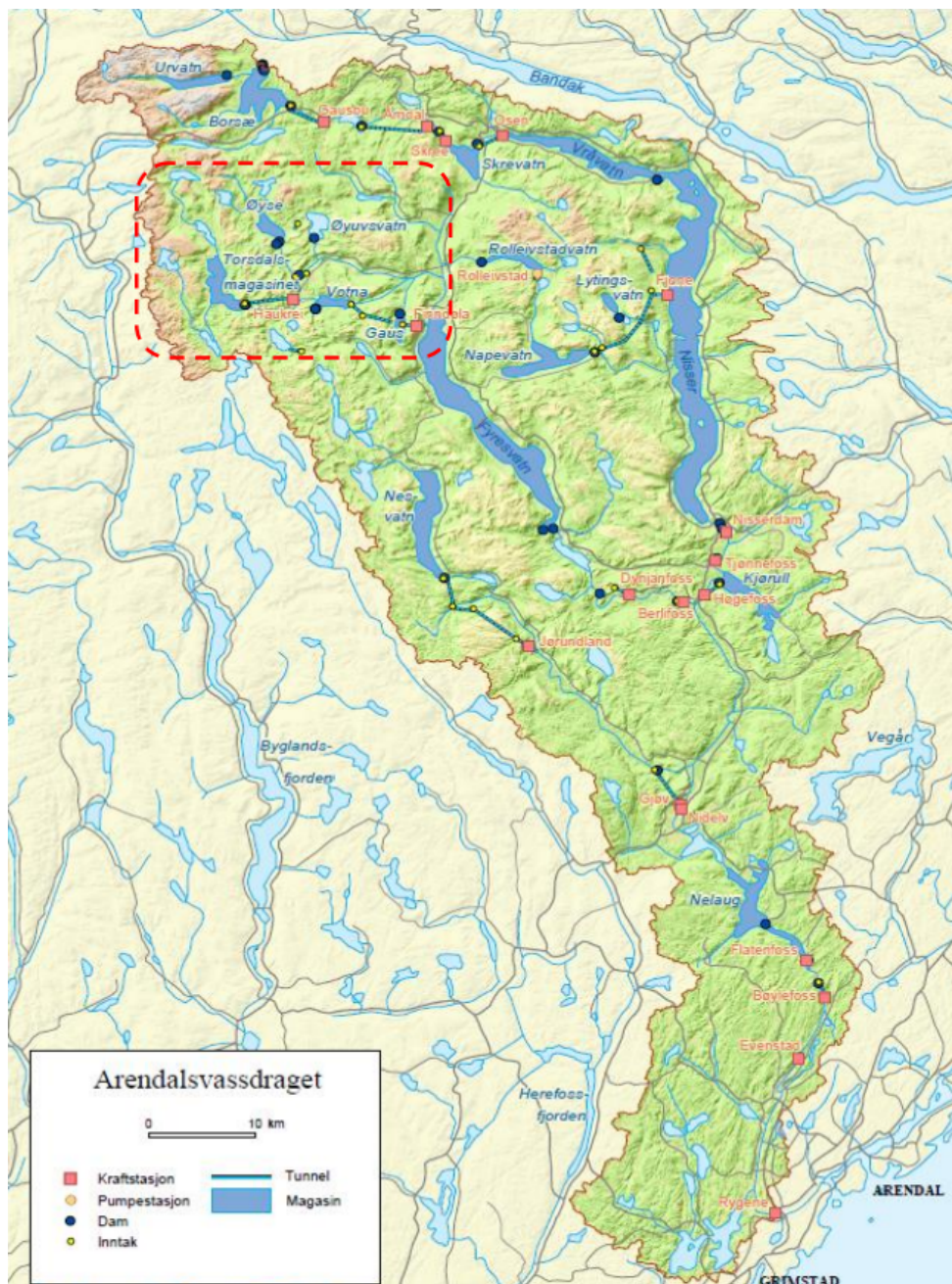
Kgl.res. av 22.03.1991 -Bygging av Haukrei kraftverk, er en konsesjon gitt etter industrikonsesjonsloven (nå vannfallrettighetsloven) og vassdragsloven. Miljøvilkårene er knyttet til konsesjonen etter vassdragsloven som er uten revisjonsadgang. Olje- og energidepartementet fastsatte den 28.03.2007 en permanent minstevannføring for Haukrei kraftverk på 0,4 m³/s målt ved utløpet av Streitsvatn. Dette minstevannføringskravet kan ikke endres i denne vilkårsrevisjonen.

2 Om området, eksisterende vannkraftanlegg og konsesjonsrettslig status

2.1 Beskrivelse av området

Finndøl er en del av Arendalsvassdraget og ligger omlag 8 mil sørvest for Notodden, i Fyresdal og Valle kommuner i Telemark og Agder fylker (se figur 1). Nedbørfeltet har et areal på omtrent 388 km² (nevina.nve.no). Finndøl er et sidevassdrag til Daleåa som renner ut i Fyresvatn. Fyresvatn har ifølge Miljødirektoratet en usikker storørretlokalitet. Det er sannsynlig at ørret fra Fyresvatn gyter i Daleåa og Finndøl.

Figur 1. Oversiktskart med Finndølavassdraget. Kartkilde: AVB.

2.2 Om konsesjonær

Konsesjonær er Arendals Vasdrags Brugseierforening (AVB). AVB er en forening for eiere og brukere av vannfall i Arendalsvassdraget, og de har de største reguleringskonsesjonene i vassdraget.

2.3 Eksisterende vannkraftanlegg

Anleggene i Finndølavassdraget er bygget ut i tre perioder (AVB 2018):

1. Torsdalsreguleringen på tidlig 1960-tallet.
2. Finndøla reguleringene (Øysævatn, Votnevatni, Gausvatn) og Finndøla kraftverk på tidlig 1970-tallet.
3. Haukrei kraftverk på tidlig 1990-tallet.

Alle anleggene er knyttet til de tre elvene i Finndølavassdraget, Bondøla, Finndøl og Gausåa, samt to mindre overføringer i sør fra Ruvåne og Krøåni bekkefelt. Et kart med vannkraftsystemet er vist i figur 2.

Figur 2. Magasiner og vassdrag (navngitte som vannforekomstene) berørte av Finndøla revisjonen. Blå bokser er vannforekomster som er innsjøer. Grønne bokser er vannforekomster som er elver. Orange bokser viser nåværende slippsted, samt målested for konsesjonspålagt sommervannføring i Finndøl nedre og nåværende minstevannføring på $0,2 \text{ m}^3/\text{s}$ fra Øyse. Hvit boks med $0,4 \text{ m}^3/\text{s}$ viser annen konsesjonspålagt minstevannføring og hvit boks med $0 \text{ m}^3/\text{s}$ viser at det ikke er krav om minstevannføring i Finndøl øvre eller Gausåa. Kartkilde: NVE.

2.4 Magasins- og kraftverksdata

Tabell 1 under viser oversikt over reguleringsanleggene i Finndølavassdraget.

Tabell 1. Reguleringsanleggene i Finndølavassdraget (Hovatn=Torsdalsmagasinet. Høydegrunnlaget i tabellen er NN 1954. Kilde: AVB 2018.

Magasin	HRV (NN1954)	LRV (NN1954)	Regulering shøyde	Hvorav senking	Areal v/HRV	Idriftsatt
	MOH	MOH	m	m	km ²	år
Hovatn	706,49	685,49	21,0	0,3	7,02	1963
Øysæ	682,12	658,12	24,0	7,0	3,62	1972
Brontjønn *	660,00	656,00	4,0	4,0	0,10	1972
Ulvsvatn **	605,80	605,00	0,8		0,50	1972
Votna	590,12	567,12	23,0		2,44	1972
Gaus	589,12	550,12	39,0	37,0	1,76	1971

*) Tillatelsen til å kunne senke Brontjønn med 4 meter i vintermånedene er gitt i skjønn.

**) Ulvsvatn er ikke et reguleringsmagasin, men vannstanden vil variere med lokaltilsiget og tapping fra Øysæ siden Ulvsvatn kun har fast overløp og ikke reguleringsluke ved overføring til Haukreivatn.

Tabell 2 under gir nøkkeltall for kraftverkene i Finndølavassdraget.

Tabell 2. Vannkraftverkene i Finndølavassdraget. Kilde: AVB 2018.

Kraftverk	Finndøla kraftverk	Haukrei kraftverk
Idriftsatt (år)	1972/73	1992
Brutto fallhøyde (min/maks) (meter)	303	103
Slukeevne (m ³ /s)	40	16
Energiekvivalent (kWh/m ³)	0,768	0,27
Installert effekt (MVA)	2 x 65,0	2 x 9,4
Installert effekt (MW)	103	16
Årsproduksjon – simulert (GWh/år)	306,9	47,9
Bruktid – årsgjennomsnitt (timer)	2980	2994

2.5 Magasinrestriksjoner og minstevannføringer

Tabell 3 under viser krav til magasinrestriksjoner (tapping og fylling) fastlagt i konsesjoner og skjønn.

Tabell 3. Magasinrestriksjoner fra konsesjoner og skjønn. Høydegrunnlaget i tabellen er NN 1954.

Kilde: AVB 2018.

Magasin	HRV	LRV	Periode	Tappings- og oppfyllingsrestriksjoner	Referanse (konsesjon/skjønn/avtaler)
Torsdalsmag.	706,49	685,49			Konsesjon av 07.04.1961. Regulering av Hovatn-, Fistøyl- og Rauvatn. Manøvreringsreglement. Se også punkt B under skjønnsforutsetningene for overskjønn Finndøla fra 1973.
Øyse	682,12	658,12			Konsesjon av 14.08.1970. Regulering og overføring i Finndølavassdraget. Manøvreringsreglementet.
			15.06 - 01.10	Vannstand min. = 666,50	Overskjønn 1973. Regulering Finndøla. Skjønnsforutsetningenes del B, punkt 2b.
Brontjønn	660,00	656,00			Overskjønn 1973. Regulering Finndøla.
			01.06 - 15.10	Vannstand = 660,00	Overskjønn 1973. Regulering Finndøla. Del B, punkt 2b i skjønnsforutsetningene.
Votna	590,12	567,12			Konsesjon av 14.08.1970. Regulering og overføring i Finndølavassdraget
			15.06 - 01.10	Vannstand min. = 577,00	Overskjønn 1973. Regulering Finndøla. Del B, punkt 2c i skjønnsforutsetningene.
				Ved LRV stenges luka mellom Votna og Gaus.	
Gausvatn	589,12	550,12			Konsesjon av 14.08.1970. Regulering og overføring i Finndølavassdraget
			15.06 - 01.10	Vannstand min. = 577,00	Overskjønn 1973. Regulering Finndøla. Del B, punkt 2d i skjønnsforutsetningene.

Tabell 4 under viser krav til minstevannføringer fastlagt i konsesjoner og avtaler.

Tabell 4. Minstevannføringer fra konsesjoner og avtaler. Kilde: AVB 2018.

Nedenfor Magasin	Målested	Periode	Minstevannføring	Referanse (konsesjon/skjønn/avtaler)
Torsdalsmagasinet	Streitsvatn (v/ utløpet)	Hele året	$Q_{\min} = 0,4 \text{ m}^3/\text{s}$	Konsesjon av 07.04.1961. Regulering av Hovatn-, Fistøyl- og Rauvatn. Punkt 2 i manøvreringsreglementet. Se brev fra OED til Finndøla krav av 28.03.2007, under "Avtaler" i ER.
Øyse	Ndf. Brontjønn dam	Hele året	$Q_{\min} = 0,2 \text{ m}^3/\text{s}$	Konsesjon av 14.08.1970. Ytterligere regulering og overføring i Finndølavassdraget. Punkt 2 i manøvreringsreglementet. Se brev fra NVE til AVB av 11.04.1986 plassert under "Avtaler" i ER.
Ulvsvatn (tapping fra dammen til $Q_{\min}$)	Finndøl VM	ca. 15.05 - 01.10 (fra vårflommens kulminasjon).	$Q_{\min} = 1,5 \text{ m}^3/\text{s}$	Konsesjon av 14.08.1970. Ytterligere regulering og overføring i Finndølavassdraget. Post 2 i manøvreringsreglementet.

3 Revisjonsdokumentet

AVB har utarbeidet revisjonsdokument datert februar 2018 (saknummer 201005577-31).

Revisjonsdokumentet er tilgjengelig på sakens nettside www.nve.no/7172/V

4 Saksbehandling og høringsuttalelser

Revisjonssaken er behandlet etter bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven. Revisjonsdokumentet og tilhørende vedlegg ble sendt på offentlig høring 13.08.2018 med frist 16.11.2018. Saken ble kunngjort i Telemarksavisa. Revisjonsdokumentet lå ute til offentlig gjennomsyn i Fyresdal kommune og på NVEs nettsider.

NVE mottok tretten høringsuttalelser og en tilleggsuttalelse. Alle de innkomne høringsuttalelsene, bortsett fra tilleggsuttalelsen, har vært forelagt AVB for kommentarer. NVE var på befaring i området 09.10.2018 sammen med AVB og interessenter.

Høringsuttalelsene er tilgjengelige i sin helhet på sakens nettside: www.nve.no/7172/V. Nedenfor følger en kort oppsummering av hovedpunktene i høringsuttalelsene. I overskriftene står dato og dokumentnummer i NVEs arkivsystem.

4.1 Høringsuttalelser

Fyresdal kommune (28.03.2019/201005577-57)

Fyresdal kommune mener det er viktig at konsesjonæren dokumenterer at tappemønsteret er i tråd med konsesjonene. Kommunen mener også at både vannstander og vannføringer bør gjøres tilgjengelige på internett, og at reguleringshøydene bør fastsettes i dagens høydesystem. Informasjonstavler om reguleringen, minstevannføring og vannstand, samt kulturminnene, bør ifølge kommunen settes opp ved blant annet Torsdalsdammen og ved skjær og grunner. Trygg ferdssvei på is vinterstid må merkes. For å fremme friluftslivet ser kommunen det som viktig at gangbruene ved Bispevegen vedlikeholdes. Ønsker om båtutsett i Gausvatn og tiltak i gytebekk ved vannet bør, ifølge kommunen, avtales direkte med berørte grunneiere ved Gausvatn.

Kommunen mener også at konsesjonæren må bekoste uavhengige utredninger om påvirkninger fra reguleringen på fisk og andre organismer, og at standardvilkår for naturforvaltning innføres. Kommunen fremmer krav om minstevannføring på 1,5 m³/s om sommeren, 0,5 m³/s i oktober og 0,2 m³/s om vinteren, som slippes og måles ved utløpet av Ulsvatn.

Kommunen krever at 37.000 kroner betales årlig til et miljøfond, alternativt et engangsbetrag på 820.000 kroner. De krever også en innbetaling på 30 millioner kroner til et næringsfond. På grunn av økt vannføring og virkningsgrad sammenlignet med da konsesjonen ble gitt, mener kommunen at konsesjonsavgifter og konsesjonskraft skal beregnes på nytt.

Kommunen vil fremme krav om at konsesjonæren dekker kommunens utgifter knyttet til revisjonssaken¹.

Valle kommune (28.02.2019/201005577-56)

Valle kommune er spesielt opptatt av Torsdalsmagasinet. Kommunen viser til bilder som viser store tørrlagte strandområder ved støler og fritidsboliger, noe som de mener påvirker landskapet, friluftslivet, fisk og andre organismer negativt. Med støtte fra hydrologisk ekspertise fremmer kommunen et alternativt krav til sommervannstand som innebærer at det etter 1. mai ikke skal tappes vann fra magasinet før vannstanden har nådd kote 616,0, og at vannstanden deretter ikke

¹ NVE minner om at kommunen, med hjemmel i § 13 i vassdragsreguleringsloven, i rimelig utstrekning kan kreve utgiftsdekning for nødvendig juridisk og annen sakkyndig hjelp. Etter at ny kgl.res. foreligger sendes kravet til NVE dersom det ikke oppnås enighet mellom partene.

skal senkes under dette nivået før 1. oktober. Ifølge kommunen vil dette kravet i begrenset grad komme i konflikt med dagens manøvrering. Kommunen mener også at kraftproduksjon ikke lenger bør være et like tungtveiende motiv for å ikke innføre magasinrestriksjoner, fordi Norge nå eksporterer mye kraft. Kommunen peker også på risikoen for økt effektkjøring grunnet endret kraftmarked, og at dette, særlig ved lav vannstand, kan gi skader for blant annet fisk og bunndyr. De mener tidligere kjøremønster med jevn tapping gjennom resten av året må videreføres direkte i manøvreringsreglementet.

Kommunen krever fastsettelse av reguleringshøyder i dagens høydesystem. De mener også at standard naturforvaltningsvilkår bør tas inn i konsesjonen. På grunn av økt vannføring og virkningsgrad sammenlignet med da konsesjonen ble gitt, mener kommunen at konsesjonsavgifter og konsesjonskraft skal beregnes på nytt. Som følge av at konsesjonen ble endret fra tidsavgrenset til tidsuavgrenset i 1998, og at ingen næringsfond tidligere ble pålagt konsesjonæren, mener kommunen at konsesjonæren skal betale inn 20 millioner kroner til et næringsfond.

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark (tidligere Fylkesmannen i Telemark) (12.11.2018/201005577-46)

Etter Statsforvalterens vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger for å vurdere de avbøtende tiltak og vilkår som de uttaler seg om. Statsforvalteren viser til revisjonsdokumentets vedlegg 5 (Gustavsen P.Ø. 2018) og er enig med forfatteren om at en minstevannføring under 0,9 m³/s ved utløpet av Ulvsvatn kan være kritisk, men at nivåer opp mot 1,5 m³/s vil være akseptabelt. De mener også at kravet om godt økologisk potensial, i tråd med målet i vannforskriften, kan vurderes av sektormyndighetene samtidig med revisjonen, for å fastsette riktig nivå. Statsforvalteren mener også at det bør gjøres studier knyttet til Eiangsfossens fisketrapp og en eventuell storørrestamme i Fyresvatn.

Telemark fylkeskommune (16.09.2022/201005577-60 og 15.11.2018/201005577-45)

Telemark fylkeskommune viser til at Finndølavassdraget har fått miljømålet godt økologisk potensial, som er lik dagens tilstand. Fylkeskommunen ser behov for vurdering av vandringsforhold for fisk ved terskler og i Eiangsfossens fisketrapp. Fylkeskommunen finner ikke at en revisjon av konsesjonsvilkårene vil utløse sektoravgift for bidrag til kulturminnevern eller nye krav om arkeologiske undersøkelser, ettersom konsesjonene er gitt etter år 1960.

Fylkeskommunen angir også i en tilleggsuttalelse at reguleringen berører Setesdal Austhei, ett av flere nasjonale villreinområder som er klassifisert etter kvalitetsnormen for villrein. De fremmer overvåking av hvordan villreinen forstyrres f.eks. av anleggsveier og menneskelig ferdsel. Ut ifra resultatene av overvåkingen bør eventuelle avbøtende tiltak iverksettes. Fylkeskommunen krever at regulanten pålegges innbetaling til et villreinfond.

Direktoratet for mineralforvaltning (11.09.2018/01005577-39)

Direktoratet for mineralforvaltning finner ikke at reguleringen kommer i konflikt med mineralressurser av regional eller nasjonal verdi og har derfor ingen merknader.

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Agder (29.11.2018/201005577-51)

FNF Agder mener at konsesjonæren må pålegges vilkår om minstevannføring som sikrer storørretens reproduksjon i fremtiden. De mener minstevannføringen bør være større enn det konsesjonæren foreslår. Dessuten viser de til NVE sin rapport 49/2013 (Sørensen J. et al. 2013) og at

tiltakene i rapporten, sliksom magasinrestriksjoner, må vurderes for å fremme verdier for landskap, friluftsliv og det biologiske mangfoldet i og rundt magasinene.

Valle Jakt- og Fiskelag (08.11.2018/201005577-50)

Valle Jakt- og Fiskelag mener at lav sommervannstand i Torsdalsmagasinet medfører store ulemper for brukere av området, blant annet for båtutsett og forskjellige friluftaktiviteter. Laget har vedlagt bilder som viser tørrlagte strandområder rundt Torsdalsmagasinet. De mener dette ikke bare berører private interesser, men også allmenne interesser. Laget viser til vilkårpunkter 17 og 25 i kgl.res. av 07.04.1961 og punkt 6 i manøvreringsreglementet, som blant annet omhandler endringer i reglementet som finnes nødvendig for å unngå skadelige virkninger for allmenne interesser. De mener disse punkter muliggjør fastsettelse av krav om sommervannstand for Torsdalsmagasinet.

Norges Jeger- og Fiskerforbund Aust-Agder (23.10.2018/201005577-49)

Norges Jeger- og Fiskerforbund Aust-Agder (NJFF Aust-Agder) mener at parkeringsplassene på begge sider av utløpet ved Hovatn bør utvides. Broen over overløpsterskelen bør forbedres. De mener også at grunner og skjær må merkes, både fysisk og digitalt. Kvaliteten på fisken bør overvåkes med prøvefiske i Hovatn hvert femte år, og ved behov mener de at konsesjonæren har ansvar for å forbedre forholdene for fisk om de blir dårligere.

Kleivgrend Grendelag (15.11.2018/201005577-48)

Kleivgrend Grendelag mener at en passende minstevannføring fra Ulvsvatn til Bondøla er 0,8 m³/s om sommeren og 0,2 m³/s om vinteren. De mener at konsesjonærens forslag om 0,5 m³/s i oktober bør unngås, da det allerede er svært gunstige gyteforhold og for mye fisk i vassdraget. De ønsker å fjerne tersklene mellom Fyresvatn og Bondalsvatn slik at både storørret og sik kan vandre fritt oppover elven. De mener at oppvandring av sik vil gjøre det lettere å holde sikbestanden på et rimelig nivå. De mener også at reetablering av gytevandring for sik kan være fordelaktig for storørreten, da siken både kan utgjøre føde for ørreten og redusere predatorpresset på ørrettyngel.

Grendelaget mener også at en minstevannføring på 0,2 m³/s bør fastsettes for Finndøl øvre, og at denne vannføringen slippes fra Votna. De mener dette både vil kunne bedre oppvandringsforholdene for storørret i Daleåa og være positivt for økologien i Finndøl øvre. De ønsker også at det tas hensyn til skjoldkrepss og andre nøkkelarter ved regulering av magasinene.

Haukrei grunneierlag (30.10.2018/201005577-42)

Grunneierlaget påpeker at vannføringen har blitt mer uforutsigbar etter at Haukrei kraftverk ble satt i drift. Dette gjør det usikkert å bruke betongterskelen som overgang over vassdraget. Laget mener at konsesjonæren bør bygge en gangbro slik at jegere, fiskere og andre trygt kan krysse elven. Som et alternativ ønsker de at konsesjonæren finansierer materialkostnadene med en engangssum på 30.000 kroner.

Gudrun Sagneskar på vegne av valldøler som bruker Torsdalsmagasinet (12.11.2018/201005577-47)

Valldølene understreker at Torsdalsmagasinet fungerer som en inngangsport til friluftsområdene i Setesdal Austhei og Finndalen. De påpeker viktigheten av at konsesjonæren tilrettelegger for bruk av friluftsområdet. Eksempler på viktige tiltak som nevnes inkluderer opprettelse av sommervannstand, merking av grunner og skjær, utvidelse av parkeringsplassen i Torsdalen, samt vedlikehold av adkomstvei til magasinet og av bro over Finndøla. De mener også at overgangen fra

tidsbegrenset til tidsubegrenset konsesjon i 1998 innebærer at erstatninger for ulemper, gitt i skjønn, må revideres.

Björg Taraldlien Hopland (29.10.2018/201005577-44)

Björg Taraldlien Hopland, grunneier ved Gausvatn, fremhever utfordringene knyttet til effektkjøring i Gausvatn. Hun anmoder om minimal effektkjøring i august og september. Hun mener installasjon av en båtskinne kan avbøte ulempene ved lav vannstand. Videre ønsker hun at konsesjonæren ser på mulighetene for å tilpasse gytebekken til den varierte vannføringen.

John Kjell Lien (12.11.2018/201005577-43)

John Kjell Lien, grunneier i Kleivgrenda, mener at en minste vannføring fra Ulvsvatn på 0,8 m³/s om sommeren er tilstrekkelig. Han foreslår at konsesjonæren bør kunne redusere vannføringen i perioder med mye nedbør, tilpasset lokale forhold. Hvis det må slippes mer vann, bør dette gjøres fra Votna. På grunn av risiko for overproduksjon av fisk og usikker is, mener han at minste vannføring om vinteren bør unngås.

For Streitsvatn, nedenfor Torsdalsmagasinet, ønsker han redusert minste vannføring vinterstid på grunn av problemer med usikker is. Han mener også at minste vannføringen om sommeren bør slippes fra overflaten slik at vanntemperaturen i elven blir mer naturlig og gunstig for bading og fisk.

4.2 Konsesjonærens kommentarer i henhold til vannslipp og magasinrestriksjoner

AVB har i brev (11.02.2020/201005577-59) gitt kommentarer til innkomne høringsuttalelser. Nedenfor følger NVEs oppsummering av kommentarene knyttet til vannslipp og magasinrestriksjoner.

4.2.1 Vannslipp i Bondøla

AVB argumenterte for det forslaget til minste vannføring som de presenterer i revisjonsdokumentet. Forslaget innebærer at dagens minste vannføring fra Ulvsvatn, målt ved Finndøla VM, erstattes med en ny foreslått minste vannføring på 0,8 m³/s i perioden 15. mai - 30. september, 0,5 m³/s i perioden 1. - 31. oktober, og 0,2 m³/s i perioden 1. november - 14. mai, målt ved utløpet fra Ulvsvatn. AVB mente bildene i vedlegg 6 i revisjonsdokumentet viser hvordan elven fremstår ved ulike vannføringer på de aktuelle plassene, og at forslaget vil skape gode forhold for både miljø og bading. Beregninger presentert i diagrammer viser også, ifølge AVB, at vannføringen vil være mer naturlig enn i dag, og at vannføringen sjelden vil gå under 1 m³/s ved det gamle målestedet (Finndøla VM).

AVB har deretter, i e-post (07.03.2025/201005577-75), gitt beskjed om at de har sett på nye muligheter for målings-/styresystemet, som tar hensyn til lokaltilsig, og at de derfor har endret mening om målested og minste vannføringer. Se videre om AVBs endelige forslag til minste vannføring i kap. 7.1.1.

4.2.2 Vannslipp fra Votna til Finndøl øvre

AVB viser til at det ikke har kommet inn krav om slipp av minste vannføring fra Votna til Finndøl øvre med henvisning til behovet for miljøet. De mener at kravet fra Kleivgrend Grendelag og Jon Kjell Lien er basert på behovet for mer vann ved Finndøla VM og mindre vann i Bondøla, og ikke på miljøbehovene i Finndøl øvre. AVB mener at kostnadene for en minste vannføring ved Votna overstiger nytten av et slikt tiltak.

4.2.3 Vannslipp fra Torsdalsmagasinet til Streitsvatn

AVB mener det, ut fra en kost- og nyttevurdering, ikke er aktuelt å anlegge tappingsanlegg for overflatevann slik som grunneier ønsker for å gi varmere badevann mv. De ønsker ikke endring av det minstevannføringskrav som gjelder for Haukrei kraftverk².

4.2.4 Magasinrestriksjoner i Torsdalsmagasinet

AVB mener at foreslåtte magasinrestriksjoner vil innebære at magasinet ikke kan utnyttes fullt ut og at derfor hensikten med etableringen av Torsdalsmagasinet påvirkes negativt. AVB mener at kravet om sommervannstand i magasinet også vil få følger lenger nedover i vassdraget, for både kraftproduksjon og flomdemping.

4.2.5 Magasinrestriksjoner i Gausvatn

AVB peker på at det ikke er vanlig med stor vannstandsvariasjon i Gausvatn når Finndøla kraftverk er i full drift. Variasjonen beror på overføringskapasiteten til tunnelen mellom Votna og Gausvatn. De viser til et unntak i august 2018, da variasjonen var unormalt stor. AVB mener at det ikke bør innføres nye restriksjoner for regulerings- og inntaksmagasinet Gausvatn.

5 Rammer og prioriteringer for revisjon av konsesjonsvilkår

5.1 Retningslinjer og overordnede politiske føringer

Under NVEs behandling av revisjon av vilkår for konsesjonene i Finndøla utbyggingen har vi lagt til grunn OEDs retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer (2012). Av retningslinjene fremgår det at revisjonsadgangen primært gir muligheter til å sette nye vilkår for å rette opp miljøskader som er oppstått som følge av utbyggingen. Ved revisjon kan også vilkårene generelt bli modernisert og uaktuelle vilkår kan bli slettet. Økonomiske krav omfattes normalt ikke av vilkårsrevisjoner med unntak av dersom det foreligger spesielle hensyn.

Vi har videre lagt til grunn de føringer for revisjonsadgangen som er gitt i Ot.prp. nr. 50, samt signaler fra Stortinget og Regjeringen i Stortingsmeldinger. I St.meld. 25 (2015-2016) (Om kraft til endring) står følgende om miljøforbedringer i utbygde vassdrag:

Regjeringen vil legge til rette for miljøforbedringer i vassdrag med eksisterende vannkraftutbygging, blant annet som en oppfølging av vanddirektivet. Vannkraften representerer en betydelig miljøpåvirkning i norske vassdrag. De miljøforbedringer som kan oppnås må veies opp mot tapt kraftproduksjon og reguleringsevne.

Viktigheten av regulerbar kraft og forsyningssikkerhet i det norske kraftsystemet er påpekt flere steder i meldingen og har vært et viktig moment i vurderingen av tiltak i denne saken:

Vannkraften er i dag den viktigste teknologien for fornybar energi med mulighet til å lagre mye energi. Store vannkraftverk med reguleringsevne bidrar til forsyningssikkerheten gjennom hele året, og gjør kraftsystemet mer robust mot forstyrrelser og feil. Dette er fordeler som annen produksjon av fornybar energi ikke har.

Energiproduksjon som bidrar med reguleringsevne eller gunstig produksjonsprofil over året og døgnet blir enda viktigere når en større andel av kraftproduksjonen ikke er regulerbar.

² NVEs kommentar: Se kapittel 1.4.

Regjeringen mener det er viktig å ta vare på og utvikle kraftverk som har disse egenskapene, og ønsker at det gjennomføres lønnsomme investeringer, reinvesteringer, opprustning og utvidelse i vannkraft. Formålet er å opprettholde og videreutvikle reguleringsevnen i det norske vannkraftsystemet.

5.2 Anleggenes betydning for kraftsystemet

Vannkraftverk med magasiner og reguleringsevne er viktig for det norske kraftsystemet. Magasiner med stor magasinkapasitet og god reguleringsevne er særlig verdifulle for forsyningssikkerheten. Forsyningssikkerhet handler om energiforsyningsens evne til å dekke forbrukernes etterspørsel etter energi uten vesentlige avbrudd eller begrensninger. I dette ligger også evnen til å kunne håndtere energiknapphet, effektknapphet og ekstraordinære hendelser. Styrking av forsyningssikkerheten er et av de fire hovedmålene i energipolitikken frem mot 2030, jf. Meld. St. 25 (2015-2016).

Det planlegges mye ny uregulerbar produksjon (vind- og småkraftverk) og økt utvekslingskapasitet mot kontinentet. Dette vil medføre økte utfordringer for driften av nettet. Med økt andel uregulerbar produksjon vil verdien av regulbarhet og fleksibilitet i produksjonsapparatet øke.

I kraftsystemet må det til enhver tid være momentan balanse mellom forbruk og produksjon av kraft. Statnett har systemansvaret for det norske kraftsystemet. De har koordineringsansvar for at produksjon og forbruk er i balanse, og at det er tilfredsstillende leveringskvalitet i kraftsystemet. Systemtjenester er ytelser som er nødvendige for å sikre dette og som produsentene får ekstra betalt for. Eksempler på viktige systemtjenester er produksjonsglatting, systemvern, produksjonsflytting, reaktiv effekt og leveranser av balansetjenester. For å kunne levere disse systemtjenestene er det viktig at det er rom for en viss fleksibilitet i kraftproduksjonen.

Finndøla-reguleringen omfatter kraftverkene Finndøla og Haukrei. Begge disse har magasinkapasitet og mulighet for fleksibilitet. Begge kraftverk er tilknyttet 132 kV-nettet. Lokaliseringen i et forbrukstungt regionalnett gjør viktigheten av magasinkapasiteten stor. Forbruket i området er forventet å øke i tiden fremover.

5.3 Anleggenes betydning for flomhåndtering

God reguleringsevne er også viktig i flomsammenheng. Det har for eksempel vært problemer med oversvømmelse av fylkesvei 355 langs Fyresvatn og bebygde områder langs Nidelva lenger nedstrøms. Magasiner og vanndisponering brukes aktivt for å redusere skader i flomsituasjoner. Totalt er volumet til de seks magasinene om lag 232 millioner m³ og reguleringsgraden i snitt 64 % (AVB 2018). Konsesjonæren viser til et eksempel når Votnareguleringen medførte flomdemping, i oktober 2017. Verdien av flomdemping inngår i vurderingen av tiltak som kan redusere fleksibiliteten. Vassdragsreguleringenes betydning for flomdemping er også vektlagt i nylig vedtatt Stortingsmelding for flom og skred (Meld.St.27 2023-2024). Regjeringen påpeker at de vil være restriktive med å innføre magasinrestriksjoner i vilkårsrevisjoner der slike restriksjoner svekker evnen til flomdemping.

5.4 Nasjonal prioritering av vilkårsrevisjoner

NVE og Miljødirektoratet gjennomførte i 2013 en nasjonal gjennomgang av konsesjoner som kan revideres innen 2022, sammenstillet i NVEs rapport 49/2013 (Sørensen J. et al 2013).

Direktoratene foreslår at 50 vassdrag gis høy prioritet (1.1) og at 53 vassdrag gis lavere prioritet (1.2). 84 av de 187 vassdragene foreslås ikke prioritert (2.1 og 2.2).

Finndølavassdraget ble plassert i kategori 1.2. Viktige verdier i vassdraget som er lagt til grunn for prioriteringen er i hovedsak ørreten i Daleåa og at det i hvert fall tidligere vandret opp storørret fra Fyrdalsvannet til Daleåa/Finndøl (for lokalisering av vassdragene, se figur 2). Kategori 1.2 er lavere prioritet og beskrives som «vassdrag med middels potensial for forbedring av viktige miljøverdier, og med antatt større krafttap i forhold til forventet miljøgevinst».

Aktuelle tiltak er ifølge rapporten økning av minstevannføring fra Votnevatni av hensyn til reproduksjonen av storørreten i Nedre Daleåa, samt magasinrestriksjoner i Fisstøylvatn og Øysævatn for å sikre tilstrekkelig vannstand av hensyn til landskap og friluftsliv.

5.5 Vanndirektivet og godkjente forvaltningsplaner

Regional plan for vannforvaltning 2022 – 2027 (Agder vannregion 2022) ble godkjent av Klima- og miljødepartementet 31.10.2022 (Klima- og miljødepartementet 2022). Planen er utarbeidet i tråd med vannforskriften, og inneholder miljømål for de enkelte vannforekomstene.

Finndølavassdraget omfatter ingen vannforekomster med godkjente miljømål som kan medføre krafttap (vedlegg 2 i departementets godkjenningssbrev) eller miljømål som kan medføre andre tiltak i vannkraftsektoren (vedlegg 3 i departementets godkjenningssbrev).

Selv om en vannforekomst ikke er oppført i vedlegg 2 eller 3, er det likevel mulig å vurdere nye miljøforbedrende tiltak i en konkret revisjonssak, noe KLD også viser til i sitt godkjenningssbrev. I en revisjonsprosess er mer informasjon og kunnskap tilgjengelig for å gjøre detaljerte kost-nytte vurderinger som grunnlag for tiltaksbeslutninger og nye vilkår.

6 NVEs vurdering av kunnskapsgrunnlaget

6.1 Generelle krav til kunnskap og utredning

I vilkårsrevisjoner er det ikke krav om konsekvensutredning (KU) etter plan- og bygningsloven, slik det er ved konsesjonsbehandling av nye større vannkraftverk. I mange tilfeller finnes det likevel mye kunnskap om reguleringenes virkninger og aktuelle tiltak. Kunnskapen vil ofte være basert på erfaringer og etterundersøkelser. Utredninger kan pålegges for å innhente mer kunnskap på temaer som er sentrale i revisjonen, for eksempel dersom det er identifisert kunnskapshull eller for å vurdere effekten av aktuelle tiltak.

Det fremgår av Olje- og energidepartementets retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer (Olje- og energidepartementet 2012) at utredningsbehovet må vurderes konkret i den enkelte revisjonssak, avhengig av hva slags krav som er fremmet og hva som foreligger av dokumentasjon. Det er ikke aktuelt med et utredningsomfang på tilnærmet samme nivå som ved en konsesjonsbehandling. Det må tvert imot forutsettes at utredningsbehovet vil være moderat, jf. Ot.prp. nr. 50 (1991-92) om lov om endringer i vassdragsreguleringsloven.

6.2 Foreliggende kunnskapsgrunnlag i Finndølarevisjonen

Sentrale informasjonskilder som er brukt i denne innstillingen er AVBs revisjonsdokument med vedlegg (AVB 2018), høringsuttalelser, Agder vannregions regionale vannforvaltningsplan 2022 – 2027, Vestfold og Telemark vannregions regionale vannforvaltningsplan 2022 – 2027, nasjonale føringer om vannforvaltningsplaner i vassdrag med kraftproduksjon, retningslinjer for revisjon av

konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer, Naturbase, Artskart og utkast til tiltaksplan for Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder (Styringsgruppen for tiltaksplan for Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder 2023).

Vedleggene til revisjonsdokumentet, spesielt nr. 5 og 6, gir gode grunnlag til å vurdere minstevannføringen i de berørte vassdragene.

6.3 Merknader til revisjonsdokumentet og krav om tilleggsutredning

I høringen har det kommet inn synspunkter på undersøkelser av miljøet som høringspartene mener må utføres. Statsforvalteren, fylkeskommunen og Fyresdal kommune mener det er viktig med undersøkelser som viser om fisketrappen i Eiangsfossen fungerer godt. Undersøkelser av vandringsforholdene ved tersklene og forekomst av en storørretstamme i Fyresvatn er andre viktige behov ifølge myndighetene.

Norges Jeger- og Fiskerforbund Aust-Agder mener det bør gjennomføres et prøvefiske i Hovvatn hvert 5. år for å se på kvaliteten på fisken.

NVE mener å ha et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag nå til å kunne gi vår innstilling, og ser ikke behov for å pålegge nye undersøkelser. Innføring av nye vilkår om naturforvaltning vil gi Miljødirektoratet eller Statsforvalteren hjemmel til å kunne pålegge denne type undersøkelser ved behov etter at de nye vilkårene har tredd i kraft.

6.4 Samlet vurdering av kunnskapsgrunnlaget med avklaring etter naturmangfoldloven

NVE har vurdert kunnskapsgrunnlaget i forhold til kravene i naturmangfoldloven. Ivaretagelse av naturmangfoldet er et viktig hensyn som inngår i behandlingen av konsesjonssaker og revisjonssaker etter vassdragsreguleringsloven. Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer i vår saksbehandling, jf. § 7. Etter naturmangfoldloven § 8 skal kravet til kunnskapsgrunnlaget stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Denne saken gjelder revisjon av vilkår for eksisterende regulering i Finndølavassdraget, og medfører ingen nye inngrep som kan påvirke naturmangfoldet negativt. Isteden gir revisjonsadgangen mulighet til å sette nye vilkår for å rette opp miljøskader som er oppstått som følge av utbyggingen. Vi mener derfor at kravet til innhenting av ny kunnskap må være begrenset. Revisjonssaker er ikke ment som en ny konsesjonsbehandling og utredningsomfanget skal være deretter. Vi legger også vekt på at Finndølavassdraget har vært regulert i mange år, og det er i denne tiden opparbeidet mye kunnskap og erfaringer om reguleringens virkninger.

Vi mener det ikke er behov for ytterligere utredninger for at NVE kan gi vår innstilling i saken. Sett i forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet, samt OEDs retningslinjer (Olje- og energidepartementet 2012), mener NVE at kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig og oppfyller kravene i naturmangfoldloven § 8.

7 NVEs vurdering av innkomne krav og innspill

Ved vilkårsrevisjon av en konsesjon vil det bli innført oppdaterte standardvilkår. NVEs vurdering vil derfor i hovedsak vektlegge krav knyttet til manøvreringsreglementet som minstevannføring og magasinrestriksjoner.

I det følgende gis en vurdering av de enkelte kravene og innspillene knyttet til konkrete vassdragsobjekter, fagtema eller konsesjonsvilkår. Krav knyttet til manøvreringsreglementet som minstevannføringer og magasinrestriksjoner vurderes først, deretter vurderes andre krav som i hovedsak vil omfattes av standardvilkårene.

Under hvert kapittel gir vi en kortfattet oversikt over krav som er fremmet i prosessen, konsesjonærens vurdering og til sist NVEs vurdering.

7.1 Vannslipp på berørte elvestrekninger

I kgl.res. av 14.08.1970 er det pålagt en minstevannføring på 1,5 m³/s fra vårflommens kulminasjon til 30. september, målt ved vannmerket i Finndøl nedre (se figur 2). I manøvreringsreglementet fra 07.04.1961 og 14.08.1970 er det under punkt 2 tatt inn følgende formulering: «*Heller ikke må lavvassføringen på strekningene mellom magasinene i Finndøla og i Nidelva nedenfor Fyresvatn forminskes til skade for andres rettigheter*». I brev til AVB av 11.04.1986 har NVE gjort et administrativt vedtak og definert lavvannføringen fra Øysæ. Minstevannføringen fra Øysæ skal være på 0,2 m³/s hele året.

Som vi har omtalt i kapittel 1.4, minner NVE om at det i tillegg er pålagt en helårig minstevannføring på 0,4 m³/s fra Torsdalsmagasinet (Streitsvatn) i kgl.res. av 22.03.1991 og fastsettelse i OEDs vedtak av 28.03.2007. Grunnlaget for denne minstevannføring inngår ikke i vilkårsrevisjonen, og er derfor kun omtalt her for å gi et helhetsbilde på vannslippet i de berørte vassdragene.

For å bedre forholdene for vanntilknyttede organismer, mener flere av høringsinstansene at det må slippes minstevannføring hele året på berørte elvestrekninger. Det har kommet inn få konkrete krav om størrelsen på minstevannføringsslippene. Forslagene gjelder i hovedsak slipp av vann fra Ulvsvatn til Bondøla, men enkelte forslag gjelder slipp fra Votnevatn til Finndøl øvre.

Når NVE skal se på mulighetene for slipp av minstevannføring skal vi veie fordeler og ulemper ved gitte slipp. Et viktig hensyn er at minstevannføringsslippen gir muligheter for vesentlige miljøforbedringer uten at ulempene i form av krafttap, forsyningssikkerhet, kostnader og andre negative virkninger for regulanten og samfunnet blir for store. NVE har merket seg at det ikke er fastsatt miljømål i godkjent vannforvaltningsplan som innebærer nye tiltak som medfører krafttap.

7.1.1 Ramnåe/Bondøla fra Ulvsvatn

Krav og høringsuttalelser

Fyresdal kommune er opptatt av minstevannføring fra Ulvsvatn til Bondøla grunnet friluftsliv og vassdragsbiologi. De mener AVBs forslag til vannføring er for lavt og foreslår 1,5 m³/s om sommeren, 0,5 m³/s i oktober og 0,2 m³/s om vinteren. De er enige i at minstevannføring kan måles ved utløp av Ulvsvatn slik AVB foreslo.

Statsforvalteren i Telemark viser til revisjonsdokumentets vedlegg 5 (Gustavsen P.Ø. 2018) og er enig med forfatteren om at en minstevannføring under 0,9 m³/s kan være kritisk, men at nivåer opp mot 1,5 m³/s kan være akseptabelt.

FNF Agder mener at vannslippet fra Ulvsvatn må være større enn det AVB foreslår, men presiserer ikke størrelsen på vannføringene.

Kleivgrend Grendelag foreslår 0,8 m³/s om sommeren og 0,2 m³/s om vinteren, fra Ulvsvatn til Bondøla.

Grunneier John Kjell Lien mener den vannføringen i Bondøla som AVB har foreslått om sommeren på 0,8 m³/s er tilstrekkelig, men at den bør reduseres med opptil 25 % i perioder med mye nedbør.

Revisjonsdokumentet og AVBs kommentarer

AVB mente at forholdene er tilstrekkelig belyst til at dagens slipp av minstevannføring fra Ulvsvatn med måling ved Finndøla VM, blir erstattet med nytt foreslått slipp på 0,8 m³/s i perioden 15. mai - 30. september, 0,5 m³/s i perioden 1. - 31. oktober og 0,2 m³/s i perioden 1. november - 14. mai, målt ved utløpet fra Ulvsvatn. AVB mente forslaget vil gi en god variasjon i vannføring og den gradvise minskningen av vannføringen i oktober vært grunnet i behovet at fisken ikke skal gyte i områder som tørrlegges senere om vinteren.

I e-post til NVE 07.03.2025 (201005577-75) ga AVB beskjed om at de endrer mening om målested og minstevannføring. De foreslår fortsatt krav om minstevannføring om sommeren, men at den også fortsatt måles ved Finndøla VM. De mener minstevannføringen ved Finndøla VM bør være 0,8 m³/s i perioden 15. mai - 30. september og 0,5 m³/s i perioden 1. - 31. oktober. De mener at foreslått minstevannføring på 0,2 m³/s i perioden 1. november - 14. mai fortsatt bør bli målt ved utløpet fra Ulvsvatn. Dette på grunn av tidvis frost som gir en ujevn måling ved Finndøla VM vinterstid.

NVEs vurdering

I Fyresvatn kan det være en storørretbestand. I «Forslag til strategi for bevaring og utvikling av bestandene av storørret» (Miljødirektoratet 2020) er Fyresvatn vurdert til å være en "usikker storørretlokalitet der dokumentasjon er mangelfull for å tilfredsstille definisjonen som storørretlokalitet". Lokaliteten er i rapporten gitt stor verdi inntil status er avklart. Storørret i Fyresvatn omfattes imidlertid av fangstbegrensning for vassdrag med storørret ifølge § 9 i forskrift om fiske etter laks, sjørørret og innlandsfisk, Vestfold og Telemark (FOR-2022-05-11-843). Det er uklart om storørret gyter i de forskjellige sidevassdragene til Fyresvatn og i så fall hvor den gyter. Øvre Daleåa, Finndøl nedre og sannsynligvis også Bondøla kan antas å være av en viss betydning for storørreten. I øvrige deler av sidevassdragene dreier det seg sannsynligvis om stasjonær ørret.

I revisjonsdokumentets vedlegg 5 (Gustavsen P.Ø. 2018) foreslås en minstevannføring, målt ved utløpet av Ulvsvatn, på 1 m³/s fra vårflommens kulminasjon til 31. oktober. Deretter 0,3 m³/s fram til vårflommen. Vedlegg 6 i revisjonsdokumentet inneholder bilder fra forskjellige deler av vassdragene ved ulike vannføringer, og illustrerer hvordan vannføringene påvirker vanndeckt areal i områdene. Flytting av målepunktet fra Finndøla VM til utløpet av Ulvsvatn vil gi regulanten bedre styring av minstevannføringene, noe som medfører en produksjonsgevinst.

Notatet «Finndøla / Bondøla - Effekter av reguleringstiltak for fisk og friluftsliv» (Gustavsen P.Ø. 2018) gir etter NVEs syn et godt grunnlag for å foreta vurderinger av behovet for og størrelsen på en eventuell minstevannføring.

NVE mener at det viktigste tiltaket av hensyn til akvatisk naturmangfold vil være å sikre en minstevannføring hele året i Ramnåe, Bondøla og Finndøl nedre. Etter vårt syn er AVBs forslag til minstevannføring, særlig etter AVBs justering 07.03.2025, for lavt. Forslaget fra Gustavsen (Gustavsen P.Ø. 2018) derimot vil kunne gi gode forhold for ørretens og sikens vandring, oppvekst og gyting, samt for bunndyr i Ramnåe/Bondøla og Finndøl nedre.

NVE finner ikke at risikoen for oversvømte jordbruksmarker øker med forslaget til minstevannføring slik grunneieren John Kjell Lien hevder, fordi det handler om vannføringer langt under middelvannføring, som er 2,63 m³/s ved utløpet til Ulvsvatn ifølge NEVINA. NVE ser heller ikke noe risiko for en altfor høy produksjon av ørret, slik som grunneieren er bekymret for.

NVEs anbefaling

NVE finner ikke at AVBs nye forslag til minstevannføringer fra 07.03.2025 opprettholder og gjensker tilstrekkelig gode forhold for bunndyr og fisk. Forslaget innebærer at minstevannføringen ved Finndøla VM senkes fra dagens 1,5 m³/s til 0,8 m³/s om sommeren. Forslaget kan innebære mindre vann for fiskens vandring, gyting og oppvekst i Finndøla og Bondøla. Dessuten mindre vann til bunndyrene som lever i disse elvene.

NVE anbefaler slipp av følgende minstevannføringer i Ramnåe/Bondøla:

- 1,0 m³/s i perioden 1. mai – 14 oktober
- 0,5 m³/s i perioden 15. – 31. oktober
- 0,3 m³/s i perioden 1. november – 30. april.

NVE mener at flytting av målepunkt fra Finndøla VM til utløpet av Ulvsvatn vil gi bedre styring og kontroll av minstevannføringskravene. AVB har i revisjonsdokumentet anslått en økning av kraftproduksjonen til 0,7 GWh. NVE sine modelleringer viser at produksjonsøkningen kan være på inntil 3 GWh/år sammenlignet med dagens slipp (forskjellen i resultatet kan skyldes forskjellige modeller og noe forskjellig tilsigsgrunnlag). NVE mener de anbefalte minstevannføringene vil redusere risikoen for innfrysing og tørrlegging av rogn, spesielt i Ramnåe/Bondøla og Finndøl nedre. NVE anser det som viktig at forslagene til minstevannføring ikke forringer forholdene for ørreten ved det gamle målestedet i Finndøl nedre (se figur 2). De hydrologiske diagrammene i vedlegg 5 (Gustavsen P.Ø. 2018) indikerer at NVEs forslag vil innebære at vannføringen i Finndøl nedre ofte vil være over 1,5 m³/s om sommeren, som ved nåværende slipp og måling.

Vannføringen om sommeren vil sjelden være under 1,3 m³/s, og vintervannføringen sjelden under 0,5 m³/s. De nye minstevannføringskravene vil derfor gi bedre gyte- og oppvekstforhold i Ramnåe/Bondøla og Finndøl nedre, samtidig som sommerforholdene i Finndøl nedre ikke forringes. Ørretens gytevandring kan variere med vannføringen, da høy vannføring stimulerer vandringen. Vandringen starter normalt i september og kan ofte fortsette inn i oktober. Ørreten gyter vanligvis i oktober-november. NVE anbefaler en gradvis reduksjon av minstevannføringen. Den første reduksjonen anbefales den 15. oktober, og den 1. november anbefales en overgang til vintervannføring. Ved å redusere minstevannføringen i Bondøla i midten av oktober minimeres risikoen for at gyting skjer i områder som senere blir tørrlagte eller innfryste.

Forslaget til minstevannføringer ligger litt over 5-persentilen (0,28 m³/s sommer og 0,25 m³/s vinter ved utløpet til Ulvsvatn ifølge NEVINA), men det vurderes som rimelig når slippet skal erstatte kravet på en høyere minstevannføring lenger nedstrøms. I gjennomsnitt ble det i 2015 og 2016 sluppet henholdsvis 1,3 og 1,7 m³/s fra Ulvsvatn (Gustavsen P.Ø. 2018) så forandringene blir ikke så store.

For kart med forslag til slippsted som også foreslås bli nytt målested, se figur 3 nedenfor.

Figur 3. Magasiner og vassdrag (navngitte som vannforekomstene) berørte av Finndølarevisjonen. Orange bokser viser NVEs forslag til minstevannføringer. Hvit boks med 0,4 m³/s viser annen konsesjonspålagt minstevannføring som gjelder. Hvit boks med 0 m³/s viser at det ikke er krav om minstevannføring i Finndøl øvre eller Gausåa. Kartkilde: NVE.

Fordi konsesjonæren vil få bedre kontroll med vannslippet, viser NVEs beregninger at disse tiltakene vil kunne gi inntil 3 GWh økt kraftproduksjon sammenlignet med dagens slipp. Vi mener derfor at disse tiltakene samlet vil gi en vinn-vinn-situasjon for både kraftproduksjon og biologisk mangfold.

7.1.2 Finndøl øvre fra Votnevatni

Krav og høringsuttalelser

Det er i dag ingen pålagt minstevannføring fra Votnevatni til Finndøl øvre. Kleivgrend Grendelag anbefaler slipp av 0,2 m³/s hele året i Finndøl øvre, fra Votnevatni, for å styrke økologien i denne delen av elven og potensielt støtte oppgangen av storørret i Daleåa. FNF Agder viser til tiltakene som ble foreslått i NVE rapport 49/2013 (Sørensen J. et al. 2013), hvor økning av minstevannføring fra Votnevatni er et tiltak.

Revisjonsdokumentet og AVBs kommentarer

AVB foreslår ikke slipp av minstevannføring fra Votnevatni til Finndøl øvre, men tar utgangspunkt i at det etablerte vannslippet fra Ulvsvatn videreføres.

AVB mener at det ikke er nødvendig å etablere et nytt system for vannslipp ved dam Votna. De har vurdert kostnadene og nytten, og konkludert med at vannslipp fra dam Votna ikke vil ha noen betydelig effekt, verken alene eller som kompensasjon for redusert slipp fra Ulvsvatn.

NVEs vurdering

Ingen av myndighetene sine høringsuttalelser viser til økologiske behov for minstevannføring i Finndøl øvre, fra Votnevatni.

NVE vurderer at potensialet for god ørretproduksjon i Finndøl øvre er begrenset og at fordelene ved slipp av minstevannføring vil være mindre enn ulempene i form av tapt regulerbar kraft. Det vil kreves mye vann for å lage gode forhold for ørreten.

NVE har gjort søk i Naturbase for å få en oversikt over naturverdier som er registrert i reguleringsområdet, og som ikke fremgår av revisjonsdokumentet. I Naturbase er det registrert en svært viktig naturtype i form av en bekkekløft og bergvegg i øvre Finndølaravinen, direkte nedenfor Votnevatni (se figur 4).

Figur 4. Rett nedstrøms Votnevatni er det registrert en svært viktig bekkekløft (oransje), foreslått verneområde (lilla skravur) og truede arter (gule prikker). Kilde: Naturbase 2024.

I denne kløften er det påvist en rekke rødlistearter knyttet til naturskogs kvaliteter som gamle trær og død ved. Det er riktignok ikke påvist truede bekkekløftspesialister her, utover den fuktighetskrevene knappenålslaven rimnål (sårbar, VU). Den eksisterende vannføringen i kombinasjon med lite soleksponering og uttørking, særlig i den nordvendte siden, er trolig tilstrekkelig for å opprettholde livsbetingelsene for de påviste rødlisteartene. NVE vurderer derfor ikke at det er nødvendig med en minstevannføring for å bevare disse naturverdiene.

NVEs anbefaling

NVE anbefaler ikke å innføre vilkår om minstevannføring fra Votnevatni til Finndøl øvre. Dette skyldes at det vil kreve relativt store vannmengder for å oppnå gode forhold for fisk, samtidig som nytten for fisken er usikker og ulempene for kraftproduksjonen er betydelige. Vi vurderer heller ikke krav om minstevannføring som avgjørende for bekkekløftens terrestriske naturverdier. Etter NVEs syn vil det uregulerte restfeltet sikre overlevelse av bunndyr og dagens ørretbestand.

7.1.3 *Nytt slipparrangement og endring av minstevannføring fra Torsdalsmagasinet (Streitsvatn)*

Krav og høringsuttalelser

Grunneier John Kjell Lien mener at minstevannføringen forbi Haukrei kraftverk er for stor, og at vannet er for kaldt for bading og fiskeproduksjon siden det tappes bunnvann. Han ønsker at det tappes overflatevann og at vannføringen reduseres i vinterhalvåret for å lette ferdselen på isen.

Revisjonsdokumentet og AVBs kommentarer

AVB ønsker ingen endringer i manøvreringsreglement med hensyn til slipp av minstevannføring fra Torsdalsmagasinet og måling ved utløpet av Streitsvatn. AVB vil se nærmere på om det er mulig å utnytte tilsiget av restfeltet ved utløpet av Streitsvatn bedre for å oppnå kravet til minstevannføring i perioder med stort tilsig.

NVEs vurdering

Som vi har omtalt under kapittel 1.4 inngår ikke kgl.res. av 22.03.1991 om bygging av Haukrei kraftverk i denne vilkårsrevisjonen. Den minstevannføringen som er pålagt her, kan ikke endres i denne innstillingen. Vi har derfor ikke gått nærmere inn på kravet om vannslipp her.

7.1.4 *Minstevannføring fra Øysæ*

Krav og høringsuttalelser

Det er ikke fremmet krav knyttet til minstevannføringen fra Øysæ i revisjonsprosessen.

Revisjonsdokumentet og AVBs kommentarer

AVB skriver i revisjonsdokumentet at det kun unntaksvis tappes vann fra Øysæ ned mot minstevannføringskravet på 0,2 m³/s. I sommermånedene går vannslippet herifra for å sikre minstevannføringen fra Ulsvatn, eller som driftsvann til Finndøla kraftverk.

NVEs vurdering og anbefaling

Lavvannføringen ut fra Øysæ ble spesifisert av NVE i brev til AVB av 11.04.1986. NVE registrerer at konsesjonæren har fulgt opp dette slippet og at ingen av høringspartene har kommentert på det. Ut ifra dette tolker NVE at slippet fungerer etter intensjonen. NVE vurderer slippet som viktig for å nå miljømålene i vassdraget, og har innarbeidet det i vårt forslag til nytt manøvreringsreglement.

7.2 Magasin- og tapperestriksjoner

NVE skal bare foreslå endringer i manøvreringsreglementet der det er spesielle hensyn som tilsier at slike tiltak må iverksettes. Om de foreslåtte magasinrestriksjonene er aktuelle, kommer an på områdets verdi og potensial, tiltakets virkning på berørt verdi, hvor stort produksjonstapet og påvirkning på reguleringsevne blir, samt kostnadene knyttet til endringen. De aktuelle verdiene som er berørt av utbyggingen i Finndøl er i hovedsak knyttet til friluftsliv, landskap, fisk og fiske. I vassdrag som Finndøl med flere magasiner som er avhengig av hverandre, vil endring i reguleringsregime for ett magasin ofte kunne påvirke hele reguleringssystemet.

Nye begrensninger for reguleringsmagasinene som enkelte høringsparter har foreslått vil bety at noe av fleksibiliteten for de ulike magasinene forsvinner. Under dagens forhold har AVB etablert en praksis for til en viss grad å legge til rette for allmenhetens bruk av friluftsområdet.

7.2.1 Torsdalsmagasinet

Torsdalsmagasinet bestod opprinnelig av tre innsjøer: Hovatn, Fistøylvatn og Rauvatn. Etter byggingen av demningen på 1960-tallet ble disse innsjøene slått sammen til én, nå kalt Torsdalsmagasinet. Magasinet har en reguleringshøyde på 21 m og i gjeldende manøvreringsreglement angis alle tre innsjønavnene.

Krav og høringsuttalelser

Valle kommune krever at følgende tapperestriksjon innføres i Torsdalsmagasinet:

I tiden etter 1. mai skal det ikke tappes fra magasinet før vannstander har nådd kote 616,0. Vannstanden skal ikke senkes under dette nivået før 1. oktober.

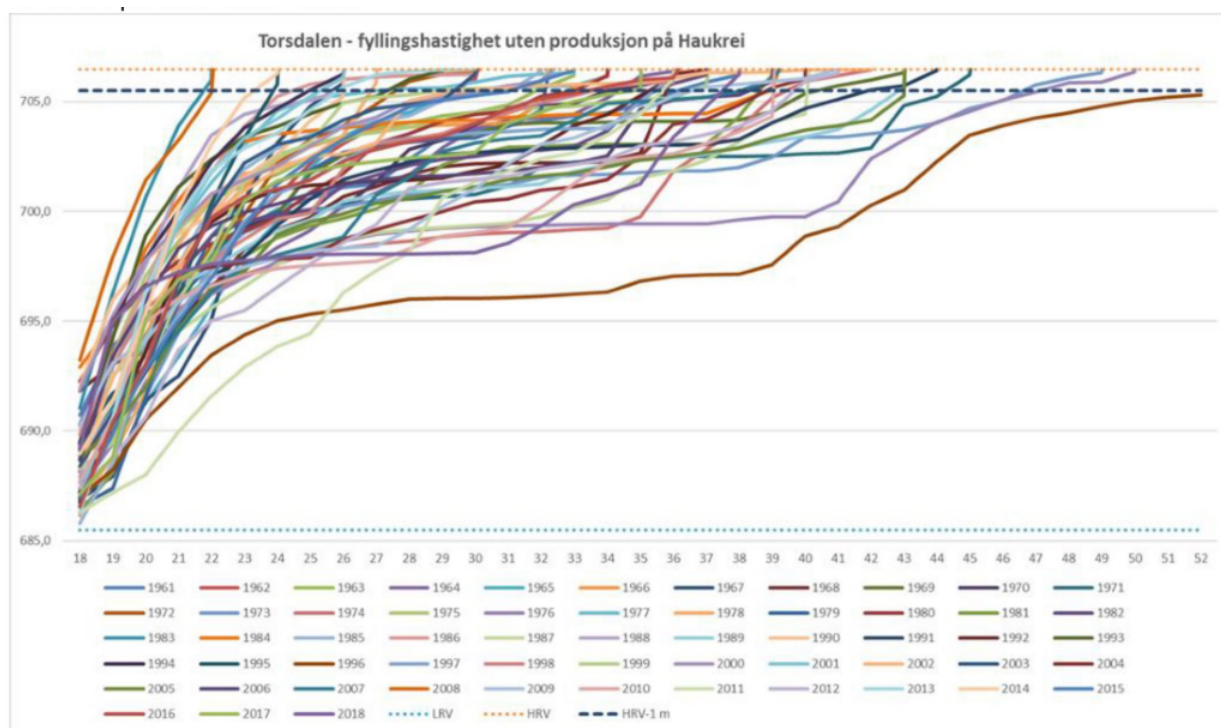
FNF Agder mener at de tiltakene som ble foreslått i NVEs rapport 49/2013 (Sørensen J. et al. 2013), inklusiv magasinrestriksjoner, må vurderes. I rapporten foreslås økning av minstevannføring fra Votnavatni, samt magasinrestriksjoner i Fisstøylvatn og Øysevatn.

Valle Jakt- og Fiskelag mener at lav sommervannstand i Torsdalsmagasinet medfører store ulemper for brukere av området, både estetiske og praktiske. Laget krever derfor at det blir fastsatt en sommervannstand for Torsdalsmagasinet, og at grensene fastsettes skjønnsmessig av NVE.

Andre interessenter ved Torsdalsmagasinet (Gudrun Sagneskar på vegne av valldøler) krever at det settes krav til magasininfylling i sommerhalvåret, gjerne tilknyttet en kote, men hvilken presiserer ikke.

Revisjonsdokumentet og AVBs kommentarer

AVB viser til at Torsdalsmagasinet har en reguleringsgrad på 57 % og at kravet på magasinrestriksjoner vil redusere magasinskapasiteten i Arendalsvassdraget med ca. 10 %. De viser til et diagram med simuleringer (se figur 5) og at det vil ta i snitt 7 måneder å fylle Torsdalsmagasinet når det er nede på LRV.

Figur 5. Fylling av Torsdalsmagasinet med tilsig fra 1961-2018. Det er her forutsatt at det ikke tappes fra magasinet i denne perioden, heller ikke til produksjon i Haukrei kraftverk. Kilde: AVB, kommentarer til høring.

AVB mener at deres simuleringer viser at krav til sommervannstand i Torsdalsmagasinet vil ha betydelige konsekvenser for kraftproduksjonen, ikke bare i Haukrei og Finndøla kraftverk, men i hele Arendalsvassdraget. En slik restriksjon vil også ifølge AVB påvirke evnen til å dempe flom videre nedover i vassdraget. AVB mener at ulempene ved å innføre en slik tapperestriksjon i sommermånedene er vesentlig større enn fordelene.

NVEs vurdering

NVE har gjennomgått søk i ulike databaser (Artskart og Naturbase) og finner ingen registreringer av naturverdier i og ved Torsdalsmagasinet. Flora og fauna har vært tilpasset reguleringen i flere tiår. Det finnes ingen kjente høye naturverdier som er avhengig av en sommervannstand. Det finnes en tursti som går til Torsdalsbu, direkte øst om Torsdalsmagasinet og en som går noen hundre meter nord for magasinet.

Torsdalsmagasinet er det største av magasinene i Finndølavassdraget og er inntaksmagasinet til Haukrei kraftverk. Det er også et viktig magasin for å kunne regulere mye av tilsiget til Finndøla kraftverk. Disse kraftverkene har stor produksjon om vinteren. Det gjør at vannstanden i Torsdalsmagasinet ofte tappes ned mot LRV før snøsmeltingen setter i gang. Magasinet gjør det mulig å holde igjen vann i øvre del av vassdraget og sikre vann til kraftproduksjonen vinterstid. Det gjør det også mulig å redusere risikoen for flom nedover i vassdraget.

Haukrei og Finndøla er to av få regulerbare kraftverk som mater inn i regionalnettet i Vestfold fylke. Det er her store deler av forbruket i Telemark og Vestfold ligger. Med både magasinkapasitet og fleksibilitet er kraftverkene viktige for systemdriften og den lokale forsyningssikkerheten i området. Det er forventet forbruksvekst langs kysten og i Grenlandsområdet. Det er derfor viktig å opprettholde tilgjengelig kraftproduksjon i området.

NVE har vurdert de ulike forslagene til magasinrestriksjoner i Torsdalsmagasinet. NVE er enige i AVBs vurdering, om at et krav om minimum sommervannstand i Torsdalsmagasinet i perioden 15. juni - 1. oktober vil gjøre at magasinet ikke kan nyttes fullt ut. NVE har også vurdert konsekvensene av en myk magasinrestriksjon på HRV – 1 meter. Det vil si at det ikke er noe absolutt krav til hvor lav vannstanden kan være gjennom sommeren, men at det ikke er lov til å tappe fra magasinet før vannstanden er høyere enn 1 meter under HRV.

NVE mener at selv med en myk restriksjon, vil det være mange år hvor magasinet ikke kan fylles opp til 1 meter under HRV. Det varierer mye fra år til år hvor lang tid det tar før magasinet er fullt, selv om det ikke tappes etter uke 18 (se Figur 5).

NVEs anbefaling

NVE anbefaler ikke vilkår om sommervannstand i Torsdalsmagasinet, fordi det vil redusere fleksibiliteten til kraftverk som er viktige for den lokale/regionale forsyningssikkerheten. En magasinrestriksjon om sommeren kunne gi en noe bedre opplevelse for de som bruker området til friluftsliv, men nytten vurderes som liten. Det finnes ingen kjente høye landskaps- natur- eller fiskeverdier som skulle styrkes av krav om sommervannstand. NVE mener at mulige fordeler for naturverdier, fisk, landskap og friluftsliv ikke overgår ulempene for kraftproduksjonen.

7.2.2 Gausvatn

Krav og høringsuttalelser

En grunneier ved Gausvatn peker på utfordringer med varierende vannstand i Gausvatn og ønsker minst mulig effektkjøring i august og september.

Revisjonsdokumentet og AVBs kommentarer

Når Finndøla er i full drift, mener AVB at det ikke er vanlig med mer enn ca. 0,5 meter forskjell i vannstanden i Gausvatn over et døgn. Variasjonen som oppstår skyldes den begrensede overføringskapasiteten til tunnelen mellom Votnevatni og Gausvatn. AVB mener at det ikke må innføres nye restriksjoner i Gausvatn.

NVEs vurdering og anbefaling

Heller ikke i og ved Gausvatn finner NVE registreringer av natur- og friluftslivsverdier i ulike databaser (Artskart og Naturbase). Flora og fauna har vært tilpasset reguleringen i flere tiår. Det finnes ingen kjente høye frilufts-, landskaps-, natur- eller fiskeverdier som skulle styrkes av krav om sommervannstand. NVE mener det finnes en risiko for at magasinrestriksjoner vil redusere fleksibiliteten til Finndøla kraftverk, som er viktig for den lokale/regionale forsyningssikkerheten. NVE mener at mulige fordeler for naturverdier, fisk, landskap og friluftsliv ikke overgår ulempene for kraftproduksjonen.

7.3 Krav knyttet til standardvilkårene

Utgangspunktet i alle revisjonssaker er at eksisterende vilkår, med enkelte unntak, erstattes av moderne standardvilkår. Eventuelle tiltak vil kunne bli pålagt i ettertid, med hjemmel i vilkårene. Miljødirektoratet eller Statsforvalteren har myndighet til å pålegge enkelte tiltak med hjemmel i naturforvaltningsvilkåret, mens NVE har myndighet til å pålegge tiltak som i større grad krever fysiske endringer i elveløpet og/eller berører eksisterende tekniske installasjoner.

7.4 Naturforvaltningsvilkår

7.4.1 Tiltak for fisk

Krav og høringsuttalelser

Fyresdal kommune, fylkeskommunen og Statsforvalteren foreslår undersøkelser av vandringsforhold inklusive forhold ved fisketrappen i Eiangsfossen.

Norges Jeger- og Fiskerforbund i Aust-Agder krever prøvefiske i Torsdalsmagasinet hvert femte år.

Revisjonsdokumentet og AVBs kommentarer

I revisjonsdokumentet (kap. 7.2) fremkommer det blant annet at AVB har deltatt i prosjektet «Fiskeressurser i regulerte vassdrag i Telemark». Prosjektet har vært et samarbeid mellom regulantene og Statsforvalteren. Fokus synes å ha vært magasinenes fiskebestander. I kommentarene til høringsuttalelsene fremholder AVB at hjemmel til undersøkelser allerede inngår i eksisterende konsesjoner. Når det gjelder standardvilkår og krav om undersøkelser, viser AVB til at dette er forhold som de jobber med i dag og vil jobbe videre med i samråd med høringspartene og myndighetene.

NVEs vurdering

NVE viser til at naturforvaltningsvilkår etter dagens standard og moderne ordlyd vil bli innført ved revisjonen. Eventuelle undersøkelser av vandringsmuligheter, fisketrapp og behov for prøvefiske kan pålegges med hjemmel i naturforvaltningsvilkåret. Dette må eventuelt vurderes nærmere av Miljødirektoratet/Statsforvalteren. Dersom det er behov for biotopiltak/terskler osv., vil det kunne pålegges av NVE med hjemmel i terskelvilkåret.

NVEs anbefaling

NVE ser ikke noen umiddelbare behov for nye undersøkelser nå. Dersom det på et senere tidspunkt skulle oppstå behov for mer kunnskap eller avbøtende tiltak, viser vi til at konsesjonene har vilkår som gir myndighetene hjemmel til å pålegge regulant å bekoste undersøkelser. Denne hjemmelen vil bli videreført med innføring av standardvilkår for naturforvaltning. Dersom det er en årsakssammenheng mellom reguleringene, behovet for undersøkelser og eventuelle tiltak, kan undersøkelser pålegges konsesjonærene med hjemmel i naturforvaltningsvilkåret.

7.4.2 Villrein

Krav og høringsuttalelser

Fylkeskommunen påpeker at Setesdal Austhei er et nasjonalt villreinområde klassifisert til middels kvalitet. Fylkeskommunen nevner at anleggsveier har økt menneskelig tilgang til sårbare villreinområder. De mener at overvåking av påvirkningen på villreinen og vurdering av avbøtende tiltak bør være mulig innenfor de reviderte konsesjonene.

Revisjonsdokumentet og AVBs kommentarer

Generelt kommenterer AVB at villreinen ikke skal tillegges vekt i det videre arbeidet med eventuelt å vurdere magasinrestriksjoner og viser til at det ikke er funnet informasjon om at reguleringene

påvirker villreinens trekkruiter. AVB har ikke kommentert fylkeskommunens høringsuttalelse om villrein³.

NVEs vurdering

Villrein er truet på den globale rødlisten. Norge forvalter de siste bestandene av vill fjellrein i Vest-Europa. Derfor er villrein en nasjonal ansvarsart og Norge har en internasjonal forpliktelse til å ta vare på villreinen og dens leveområder. I siste rødliste for arter (Artsdatabanken 2021) er villreinen i Norge vurdert som nær truet (NT). Villreinen i Setesdal Austhei har klassifiseringen «Middels», etter kriteriene for kvalitetsnorm for villrein. Dette betyr at området trenger spesiell oppmerksomhet fra forvaltningen.

I Finndøla-reguleringen utgjør magasinene ca. 15 km² innenfor Setesdal Austhei villreinområde (se tabell 5). Selv om magasinene er etablert ved å øke innsjøareal, har det ikke kommet fram kunnskap i revisjonsprosessen som tilsier at reguleringene har medført neddemte trekkveier for villreinen. Heller ikke leveområder eller beiteområder er nevnt av noen av høringspartene som vesentlig endret bare på grunn av reguleringene. Ifølge Naturbase finnes det trekkområder mellom Torsdalsmagasinet og Votnevatn, samt direkte vest og nord for Øysevatn. Området direkte vest for Øysevatn og rundt hele Torsdalsmagasinet er kalvingsområde. Hele området rundt alle magasinene er beiteområde.

Tabell 5: Magasinene i Finndøla-reguleringen som ligger innenfor villreinområdet, deres reguleringshøyde og arealbeslag ved HRV.

Magasin	Reguleringshøyde (m)	Areal ved HRV (km ²)
Torsdalsmagasinet (Hovvatn)	21	7,02
Øysævatn	24	3,62
Votnevatni	23	2,44
Gausvatn	39	1,76
Sum	-	14,84

I utkastet til tiltaksplanen for Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder (Styringsgruppen for tiltaksplan for Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder 2023) påpekes det blant annet at en av de største påvirkningsfaktorene i de to villreinområdene er anleggsveier som fører til økt ferdsel inn i villreinens kjerneområder.

NVEs anbefaling

NVE anbefaler at AVB betaler inn et engangsbeløp til villreinfondet for Setesdal Austhei. Vi vurderer at påvirkningen på villrein fra vannkraft i dette reguleringsområdet er middels.

I tråd med praksis i tidligere vilkårsrevisjoner som har magasiner som berører villreinområder, anbefaler NVE at AVB skal innbetale en engangssum på 2 millioner kroner.

³ NVE opplyser om at Vestfold og Telemark fylkeskommunes tilleggsuttalelse om villrein kom inn etter at AVB skrev kommentarene.

7.5 Kulturminnevern og sektoravgift

Krav og høringsuttalelser

Fylkeskommunen har påpekt at da samtlige konsesjoner for Finndølavassdraget er gitt etter 1960, vil ikke en revisjon utløse nye krav om arkeologiske undersøkelser.

Revisjonsdokumentet og AVBs kommentarer

AVB påpeker at det ikke vil være adgang til å kreve avgift/betalinger knyttet til kulturminner, fordi denne typen undersøkelser er utført før utbygging og da utbyggingen er fra etter 1960.

NVEs vurdering og anbefaling

En hel del av kulturminnene ved vannene i Torsdalsmagasinet og i Øysæ ble registrert i flere omganger på 1960-tallet før reguleringene av Finndølavassdraget. Registreringene var en direkte konsekvens av konsesjonene hvor det ble stilt vilkår om undersøkelser etter datidens kulturminnelovverk.

Da konsesjonene knyttet til magasinene i Finndølavassdraget er gitt etter 1960, vil ikke en revisjon av gjeldende konsesjoner utløse sektoravgift for bidrag til kulturminnevern i vassdrag. Allikevel anbefales undersøkelsesplikt for nye tiltak som kan påvirke kulturminner, i henhold til moderne standardvilkår som vil bli innført.

7.6 Veier, ferdsel og båtutsett

Krav og høringsuttalelser

Flere høringsparter ønsker at veier og bruer utbedres, og at båtferdsel forenkles. Dette innebærer bl.a. forbedring av bru samt nye parkeringsplasser ved Torsdalsmagasinet, forlengelse av vei ned til båthus ved Torsdalsmagasinet, ny bro over Finndøl nedenfor Haukreivatnet og skinner for båtutsett ved Gausvatnet. Fyresdal kommune mener videre at AVB må påta seg vedlikeholdsansvaret for bru over Bispevegen.

Revisjonsdokumentet og AVBs kommentarer

AVB gjør oppmerksom på at flere forhold som er tatt opp i høringsrunden er behandlet og avgjort i vassdragsskjønnene (bl.a. overskjønn vedrørende regulering av Finndølavassdraget 02.08.1962 og skjønn vedrørende Øysæ fra 1973, jamfør side 44-45 i revisjonsdokumentet) under og etter bygging av reguleringsanleggene.

NVEs vurdering og anbefaling

NVE anbefaler ikke å pålegge AVB å gjøre tiltak på veier, bruer eller parkeringsplasser direkte gjennom vilkårsrevisjonen. NVE viser til at innføring av standardvilkår vil gi hjemmel for å kunne pålegge kompenserende og tilretteleggende tiltak av hensyn til ferdsel og friluftslivet i de områdene som er direkte eller indirekte berørt av virkningene av reguleringen. Plikten til å vedlikeholde anleggsveier er avgrenset til det nivå som er konsesjonærens eget behov dersom ikke annet er presisert i vilkårene. Bruk ut over dette anser NVE som privatrettslige forhold som må løses mellom partene.

Krav om båtutsett som ikke er til allmenn bruk, er også et privatrettslig forhold og inngår ikke i vilkårsrevisjonen. NVE oppfordrer partene til å finne minnelige løsninger for videre tilrettelegging for båtferdsel. Miljødirektoratet eller Statsforvalteren kan pålegge konsesjonæren å etablere båtutsett dersom det er begrunnet i allmenne interesser, ved eksisterende vei og av hensyn til friluftslivet, i henhold til vilkår nr. 9 (naturforvaltning) pkt. IV om friluftsliv.

7.7 Terskler og biotopjusterende tiltak

Krav og høringsuttalelser

Fyresdal kommune og grunneier Bjørg T. Hopland ønsker biotopiltak i en bekk ved Gausvatn for å bedre gyte- og oppvekstforhold for ørreten i forhold til varierende vannstand.

Kleivgrend Grendelag ønsker fjerning av alle terskler fra og med Fyresvatn og opp til Bondalsvatn slik at siken kan vandre opp fra Fyresvatn.

Revisjonsdokumentet og AVBs kommentarer

AVB påpeker at mange av høringspartenes krav faller inn under standard konsesjonsvilkår som de antar vil bli gjort gjeldende for Finndølavassdraget, og som vil gi ansvarlig myndighet hjemmel til å pålegge undersøkelser og tiltak. AVB viser til at de allerede jobber med dette, og at arbeidet vil utvikles videre i samråd med høringspartene og myndigheten som er delegert ansvar for å følge opp konsesjonsvilkårene.

NVEs vurdering og anbefaling

NVE mener det ikke er et behov som tilsier at det skal gjøres biotopjusterende tiltak direkte i revisjonssaken, men vi viser til at slike tiltak kan pålegges av forvaltningen senere med hjemmel standardvilkårene. For vilkåret om terskler, biotopjusterende tiltak og erosjonssikring er NVE myndighet, men tiltak kan også pålegges av Miljødirektoratet/Statsforvalteren med hjemmel i vilkår nr. 9 (naturforvaltning) eller i samarbeid med NVE, jf. samarbeidsavtalen mellom NVE og Miljødirektoratet/Statsforvalteren av 25.03.2021.

7.8 Konsesjonsavgifter og konsesjonskraft

Krav og høringsuttalelser

Både Fyresdal og Valle kommune krever at konsesjonskraftvolum og konsesjonsavgifter regnes ut på nytt.

Revisjonsdokumentet og AVBs kommentarer

AVB viser til at konsesjonsavgiftene indeksreguleres løpende og mener at det ikke finnes grunnlag for nye beregninger av konsesjonskraftvolum eller konsesjonsavgifter.

NVEs vurdering

Formålet med en vilkårsrevisjon er å bedre miljøforholdene i regulerte vassdrag. Ifølge retningslinjene for revisjon (Olje- og energidepartementet 2012) vil det bare unntaksvis være aktuelt å endre de økonomiske vilkårene i saker som kun omfatter vilkårsrevisjoner. Det må i så

tilfelle foreligge «(...) helt spesielle hensyn før det kan være aktuelt å pålegge næringsfond og andre økonomiske vilkår (...)».

Kommunene argumenterer at det foreligger spesielle hensyn fordi det har skjedd økninger både i vannføringer i vassdraget og i virkningsgraden til kraftverkene.

NVE viser til våre merknader til nye konsesjonsvilkår under; Av tabell 8 og 9 framgår de historiske satsene for konsesjonsavgiftene og de oppdaterte satsene.

NVEs anbefaling

NVE anbefaler ikke at konsesjonsavgifter og konsesjonskraft beregnes på nytt. Det foreligger ikke spesielle hensyn i tråd med OEDs retningslinjer. Økt bruk av reguleringsområdene i seg selv er etter vår vurdering ikke et relevant argument for justering av satsene.

Ny beregning av kraftgrunnlag for konsesjonsavgifter og konsesjonskraft foretas ved fornyelse av og ved endringer i konsesjonen. I saker som kun omhandler vilkårsrevisjon beregnes ikke kraftgrunnlaget på nytt. NVE viser til at satsen for konsesjonsavgiften indeksreguleres automatisk hvert femte år.

7.9 Næringsfond

Krav og høringsuttalelser

Fyresdal kommune krever et næringsfond på 30 millioner kroner. Valle kommune krever at kommunen innvilges et næringsfond på 20 millioner kroner.

Revisjonsdokumentet og AVBs kommentarer

AVB kan ikke se at det er grunnlag for økonomiske bidrag til næringsfond.

NVEs vurdering

NVE vil påpeke at økonomiske vilkår som næringsfond, ifølge retningslinjene for revisjon (Olje- og energidepartementet 2012), bare unntaksvis vil være aktuelt å endre. Det vil bare være aktuelt når det foreligger helt spesielle hensyn.

Kommunene argumenterer for at det finnes spesielle hensyn som gir dem rett til å kreve et næringsfond. De begrunner dette med at konsesjonen ble endret fra tidsbegrenset til tidsubegrenset i 1998 uten noen form for erstatning eller innbetaling til et fond.

Reguleringen av Finndølavassdraget har frem til 1998 hatt en tidsbegrenset konsesjon (kgl.res. 14.08.1970) og en tidsbegrenset konsesjon (kgl.res. 07.04.1961). NVE kan ikke se at gjennomførte endringer i konsesjonens varighet utgjør særlige hensyn.

NVEs anbefaling

NVE anbefaler ikke at det pålegges krav om innbetaling til næringsfond. NVE mener at endringen av kgl.res. 07.04.1961, fra tidsbegrenset til tidsubegrenset, gjennom kgl.res 18.06.1998, ikke medfører spesielle hensyn som gjør at vi kan vurdere økonomiske forhold i denne revisjonen.

NVE viser til innføringen av standardvilkår. Med hjemmel i disse kan forvaltningen pålegge undersøkelser og avbøtende tiltak som følge av reguleringen. Disse vilkårene omfatter både skader på natur, samt hensyn som erosjon, sikring og friluftsliv.

7.10 Miljøfond

Krav og høringsuttalelser

Fyresdal kommune krever 37.000 kroner årlig i et miljøfond eller et engangsbeløp på 820.000 kroner.

Revisjonsdokumentet og AVBs kommentarer

AVB kan ikke se at det skulle være grunnlag for økonomiske bidrag til miljøfond.

NVEs vurdering

NVE vil påpeke at økonomiske vilkår som miljøfond, ifølge retningslinjene for revisjon (Olje- og energidepartementet 2012), bare unntaksvis vil være aktuelt å endre. Det vil bare være aktuelt når det foreligger helt spesielle hensyn.

NVE mener det fremgår av OEDs retningslinjer at formålet med en revisjon er å forbedre miljøforholdene i regulerte vassdrag. Sammenlignet med andre revisjonssaker NVE har hatt eller har til behandling, kan vi ikke se at noen av de forholdene som er tatt opp av kommunen kan anses som helt spesielle hensyn som kunne berettiggjøre et pålegg om miljøfond. NVE mener at de fleste av forholdene som har blitt tatt opp kan avbøtes gjennom standardvilkårene. NVE anbefaler dessuten helårlig minstevannføring i Bondøla. Dette vil bedre miljøforholdene i vassdragene.

NVEs anbefaling

NVE anbefaler ikke at det pålegges krav om innbetaling til miljøfond.

7.11 Registrering av minstevannføringer, vannstander i magasiner, skilting og merking

Krav og høringsuttalelser

Valle og Fyresdal kommuner mener konsesjonæren må ha rutiner for å dokumentere tappemønster og kunne vise at reguleringen er i tråd med gitte konsesjoner. Kommunene mener også at både vannstander og vannføringer bør gjøres tilgjengelige på internett og at reguleringshøydene bør fastsettes i dagens høydesystem. Informasjonstavler om reguleringen, minstevannføring og vannstand, samt kulturminnene, bør ifølge kommunene settes opp ved blant annet Torsdalsdammen og skjær og grunner. Trygg ferdselsvei på is vinterstid må merkes.

Revisjonsdokumentet og AVBs kommentarer

AVB forklarer at de følger de krav og retningslinjer som er gitt av NVE med hensyn til å tilgjengeliggjøre vannstandsdata for allmennheten.

NVEs vurdering og anbefaling

NVE anbefaler at høyder måles og fastsettes i dagens høydesystem, NN2000. For øvrig anbefaler NVE ingen nye vilkår om hydrologisk kontroll og informasjon enn de som følger av standardvilkårene.

NVE mener de foreslåtte tiltakene om hydrologiske observasjoner samt registrering av minstevannføring, vannstand i reguleringsmagasin og krav om skilting og merking (vilkår 16-17) dekker behovet. Allmennheten og NVE skal som hovedregel kunne kontrollere at kravet til pålagt

minstevannføring og magasin vannstander blir oppfylt på stedet der kravet er gitt (NVE rapport 3/2020).

I tillegg gjelder forskrift om internkontroll etter vassdragslovgivningen (IK-vassdrag). Formålet med denne forskriften er å sikre at det etableres internkontroll og fremme kontinuierlig forbedringsarbeid, slik at krav fastsatt i, eller i medhold av, vassdragslovgivningen blir oppfylt. Forskriften inneholder blant annet generelle krav til sikkerhet for tredjeperson.

7.12 Andre krav og merknader

7.12.1 Hensyn til skjoldkreps

Krav og høringsuttalelser

Kleivgrend Grendelag ønsker at det skal tas hensyn til skjoldkreps (*Lepidurus arcticus*) og andre nøkkelarter ved tapping og fylling av magasiner.

Revisjonsdokumentet og AVBs kommentarer

AVB ser det som lite sannsynlig at det finnes skjoldkreps i Finndølavassdraget. Hvis Statsforvalteren anbefaler oppfølging, kan det ifølge AVB skje med hjemmel i nye naturforvaltningsvilkår.

NVEs vurdering og anbefaling

NVE anbefaler ikke spesifikke magasinrestriksjoner av hensyn til skjoldkreps og andre arter.

NVE har gjennomgått søk i ulike databaser (Artskart og Naturbase) og finner ingen registreringer av skjoldkreps i berørte magasiner. Nærmeste forekomst av skjoldkreps ifølge Artskart er i Juvvatn Nordre i Bykle kommune (se figur 6).

Figur 6. Forekomst av skjoldkrepss (grønne punkter) i Artskart. Nærmeste registrerte forekomst er i Juvvatn, Nordre, Bykle kommune. Kilde: Artsdatabanken 2024.

NVE viser til at mer kunnskap om organismene i magasinene kan innhentes etter pålegg fra Miljødirektoratet eller Statsforvalteren, innen rammene for naturforvaltningsvilkårene. Ut fra dagens kunnskap er det ikke noe som tilsier at det må innføres magasinrestriksjoner av hensyn til skjoldkrepss.

8 Vurdering av naturmangfoldloven sine prinsipper

I kapittel 6.4 fant vi at kunnskapsgrunnlaget i denne saken er tilstrekkelig til at det ikke foreligger fare for vesentlig skade på naturmangfoldet. «Føre-var-prinsippet» i naturmangfoldloven § 9 kommer dermed ikke til anvendelse. Vi vil vurdere de øvrige forvaltningsprinsippene her, jamfør naturmangfoldloven § 7.

NVE foreslår å innføre standardvilkår i konsesjonen. Dette er i tråd med dagens praksis. Med hjemmel i disse vilkårene kan forvaltningen følge opp reguleringen bedre med tanke på undersøkelser og tiltak. Vi anbefaler også helårlig minstevannføring i Ramnåe/Bondøla. Dette vil bidra til å sikre leveforholdene for bunndyr og fisk. NVE mener at vi gjennom dette legger til rette for en forvaltning som fremmer forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer og arter, jf. §§ 4 og 5.

Vilkårsrevisjonen innebærer ikke nye inngrep, og vassdraget vil derfor ikke bli utsatt for påvirkninger som kan øke den samlede belastningen, jf. naturmangfoldloven § 10. Derimot mener NVE at tiltakene som innføres gjennom revisjonen vil bidra til å redusere den samlede belastningen for anadrom fisk og elveøkosystemet.

Naturmangfoldloven § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder er relevant i denne saken, ved at vassdragsmyndigheten moderniserer vilkårene som kraftverkene skal driftes etter for å unngå eller begrense skaden på naturmangfoldet. Det er tiltakshaver som skal bære kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven § 11. Samarbeidsavtalen (25.03.2021) mellom NVE og Miljødirektoratet/Statsforvalteren definerer hvilken forvaltningsinstans som følger opp de enkelte vilkårene.

9 Miljømåloppnåelse

Finndølavassdraget omfatter ingen vannforekomster med godkjente miljømål som kan medføre krafttap (vedlegg 2 i departementets godkjenningssbrev) eller miljømål som kan medføre andre tiltak i vannkraftsektoren (vedlegg 3 i departementets godkjenningssbrev).

NVE anbefaler en helårlig minstevannføring, sluppet fra Ulvsvatn. NVE mener dette tiltaket vil bidra til å nå miljømålene godt økologisk potensial (GØP) i vannforekomstene Ramnåe (019-202-R), Bondøla (019-310-R) og Finndøl nedre (019-74-R). NVE vurderer at et fortsatt krav om minstevannføring fra Øysæ vil bidra til å nå miljømålet godt økologisk potensial i vannforekomsten Sprangji (019-77-R).

Standardvilkårene som innføres ved revisjonen gir hjemmel til å pålegge ytterligere biotopjusterende tiltak når som helst i perioden fram til neste revisjonstidspunkt, dersom dette blir vurdert å være nødvendig.

Ny miljøtilstand i en vannforekomst kan fastsettes først etter at vannforekomsten har blitt utsatt for en reel påvirkning, som følge av gjennomførte miljøtiltak. Revurdering av miljøtilstand vil skje på bakgrunn av oppdatert karakterisering og påfølgende ny tilstandsvurdering. Dette gjøres av Statsforvalteren (ansvarlig for påvirkning/karakterisering/tilstand) i samråd med aktuelle sektormyndigheter.

10 NVEs oppsummering og anbefaling

Tabell 6: Tabellen oppsummerer NVEs innstilling i vilkårsrevisjonen for reguleringen Finndølavassdraget.

Oppsummeringstabell for vilkårsrevisjon i reguleringene i Finndølavassdraget		
Tema	NVEs vektlegging	NVEs anbefaling
Prissatte virkninger		
Kraftproduksjon	Middels vekt	Kraftverkene i reguleringene bidrar med en midlere årsproduksjon på rundt 307 GWh. NVEs innstilling vil bidra til å øke kraftproduksjonen med inntil 3 GWh/år (økt netto nåverdi på 19 millioner kroner over 40 år).
Investeringskostnader	Liten vekt	Eksisterende tappeanordninger kan brukes. NVE vurderer at investeringskostnadene er marginale.
Ikke-prissatte virkninger		
Fisk og bunndyr	Middels vekt	NVE anbefaler slipp av en differensiert minstevannføring i Ramnåe/Bondøla fra Ulvsvann gjennom året.
Villrein	Middels vekt	Villreinfondet vil finansiere kunnskapsinnhenting og eventuelle tiltak.
Systemtjenester	Stor vekt	Det er ikke foreslått vilkår som endrer tilgangen på systemtjenester.
NVEs oppsummering: NVE anbefaler at det innføres nye og moderniserte vilkår for reguleringskonsesjonene i Finndølavassdraget. Vilkårene vil gi myndighetene hjemmel til å pålegge relevante undersøkelser og avbøtende tiltak. Mange av kravene som har kommet inn i prosessen med vilkårsrevisjonene kan løses med hjemmel i disse. I Fyresvatnet lever ørret og sik som kan vandre opp i Finndøl og Bondøla for gyting og oppvekst. De ulike elveavsnittene i nedbørfeltet innehar forskjellige egenskaper og effekten ved et eventuelt minstevannføringslipp vil derfor være ulik. NVE mener at den allmenne nytten av minstevannføring fra Ulvsvann til Ramnåe/Bondøla vil være størst. Her har det blitt sluppet minstevannføring om sommeren i mange år, men ikke på vinteren. Dette vannføringsregimet synes ha gitt moderate forhold for ørreten i elva. Ved å sikre en helårlig minstevannføring kan fiskebestandene, samt bunndyr, utvikles i både Ramnåe/Bondøla og Finndøl nedre. Det vil være viktig for gyte- og oppvekstforhold for fisk og vil redusere risiko for tørrlegging og innfrysing av rogn. NVE mener at nytten av foreslåtte magasinrestriksjoner ikke veier opp mot ulempene det vil ha for kraftproduksjonen og muligheten for flomdemping. Vi anbefaler derfor ikke magasinrestriksjoner. NVE anbefaler at AVB bidrar med innbetaling på 2 millioner kroner til villreinfondet Setesdal Austhei, men vi anbefaler ikke innbetaling til miljø- eller næringsfond. Med endret sted for og bedre kontroll med vannslippet, vil etter NVEs beregninger kunne medføre en økning i kraftproduksjon med inntil 3 GWh/år. I tillegg kan kostnader knyttet til en anordning for minstevannføringsslippet påløpe. NVE mener at innstillingen balanserer hensynet til miljøforbedring, samtidig som viktig regulerbar kraft bevares. De øvrige kravene som har kommet inn mener NVE ikke vil medføre tilstrekkelig miljøgevinst og/eller vil medføre så stor påvirkning på kraftsystemet at NVE ikke anbefaler de i nye vilkår.		

11 NVEs merknader til nye konsesjonsvilkår

Generelt

Gjeldende konsesjonsvilkår ble gitt ved kgl.res. av 07.04.1961 og av 14.08.1970. NVE foreslår at vilkårene samles i ett felles vilkårssett og generelt oppdateres i tråd med standardvilkår og med lov om endring i konsesjonslovgivningen for vannkraft (LOV 2017-06-21-101). Dette betyr at ordlyden i mange av vilkårene endres og suppleres, men også innføring av enkelte nye vilkår, og fjerning av uaktuelle eller overflødige vilkår.

NVE foreslår å fjerne følgende vilkårsposter i sin helhet:

I kgl.res. av 07.04.1961:

- Post 2 om hjemfall. Konsesjonen vil bli gitt på ubegrenset tid, og da er ikke denne posten lenger relevant.
- Postene 6-11 og post 13. Disse postene omhandler bruk av norske funksjonærer og arbeidere til anlegg og drift, om bruk av norske varer ved bygging og drift, om at forsikring skal tegnes i norsk selskap, om arbeidernes lønn mv., om legehjelp for arbeiderne, om arbeidernes husrom, om erstatning til vedkommende fattigkommune. Postene anses uaktuelle og er ikke del av moderne standardvilkår.
- Post 19 om at eieren uten vederlag skal finne seg i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag. Dette dekkes nå av annet lovverk.
- Post 21 om at departementet under særlige omstendigheter kan gi andre brukseier tillatelse til å benytte driftsvann som er innvunnet ved reguleringen. Dette dekkes nå av annet lovverk.
- Post 22 om å avgi vann til fløtning. Dette er ikke lenger et relevant hensyn.
- Post 24 om å stille sikkerhet for et beløp av kr. 10 000. Dette dekkes av andre forhold, f.eks. internkontrollforskriften.
- Post 26 om oppnevningen av skjønnsmenn. Posten anses overflødig da den dekkes av annet lovverk, se skjønnssprossloven, bestemmelsen er heller ikke del av moderne standardvilkår.

I kgl.res. av 14.08.1970:

- Postene 5-9. Disse postene omhandler bruk av norske funksjonærer og arbeidere til anlegg og drift, om bruk av norske varer ved bygging og drift, om at forsikring skal tegnes i norsk selskap, om arbeidernes lønn mv., om legehjelp for arbeiderne, om arbeidernes husrom, om erstatning til vedkommende fattigkommune. Postene anses uaktuelle og er ikke del av moderne standardvilkår.
- Post 16 om å avgi vann til alminnelig ferdsel og fløtning. Dette er ikke lenger et relevant hensyn.
- Post 19 om at eieren uten vederlag skal finne seg i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag. Dette dekkes nå av annet lovverk.

- Post 22 om at departementet under særlige omstendigheter kan gi andre brukseier tillatelse til å benytte driftsvann som er innvunnet ved reguleringen. Dette dekkes nå av annet lovverk.

Nedenfor følger tabell 7 med beskrivelse av endringer av postene.

Tabell 7. Oversikt over sammenhengen mellom poster i forslag til nytt vilkårssett og tidligere (gjeldende) vilkår i konsesjonene fra 1961 og 1970.

Nye vilkår	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vilkår i kgl.res. 07.04.1961	1	3	20	4	-	5	25	16	14
Vilkår i kgl.res. 14.08.1970	1	2	20	3	-	4	23	11	12
Nye vilkår	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Vilkår i kgl.res. 07.04.1961	25	-	12	-	15	17	18	-	-
Vilkår i kgl.res. 14.08.1970	23	-	10	(13)	14	17	18	15	-
Nye vilkår	19	20	21	22					
Vilkår i kgl.res. 07.04.1961	23	-	27	28					
Vilkår i kgl.res. 14.08.1970	21	-	24	25					

Post 1 Konsesjonstid og revisjon

(tidligere post 1 i begge konsesjonene)

Vilkåret oppdateres i tråd med dagens standardvilkår. Vi foreslår at revisjonsadgangen settes til 30 år, og at gjeldende bestemmelse om adgang til å frasi seg konsesjonen videreføres. I tillegg foreslår vi å ta inn bestemmelser for eventuell nedleggelse og overdragelse av konsesjonen.

Post 2 Konsesjonsavgifter

(tidligere post 3 i kgl.res. av 07.04.1961, og post 2 i kgl.res. av 14.08.1970)

Økonomiske vilkår omfattes normalt ikke av en ren vilkårsrevisjon, og konsesjonsavgiftssatsene videreføres derfor uendret. Tabell 8 viser avgiftene pr. naturhestekraft som nyttes til kraftgrunnlaget i hver konsesjon. Tabell 9 viser dagens oppdaterte satser. Disse konsesjonsavgiftssatsene videreføres.

Tabell 8 Avgifter i kroner pr. naturhestekraft for kraftgrunnlaget i de forskjellige konsesjonene. Historiske satser.

Opprinnelig konsesjon	kgl.res. 07.04.1961	kgl.res. 14.08.1970
Avgift til staten	kr 0,50	kr 1,00
Avgift til kommunen og fylkeskommunen	kr 3,50	kr 4,50

Tabell 9. Avgifter i kroner pr. naturhestekraft for kraftgrunnlaget i de forskjellige konsesjonene. Dagens satser (justert per 19.09.2024).

Opprinnelig konsesjon	kgl.res. 07.04.1961	kgl.res. 14.08.1970
Avgift til staten	kr 8,56	kr 8,72
Avgift til kommunen og fylkeskommunen	kr 56,58	kr 38,01

I konsesjonene fra 1961 og 1970 oppgis det at fastsettelsen av avgiften kan tas opp til ny vurdering etter 20 år. NVE anbefaler å fjerne denne bestemmelsen, og ta inn en bestemmelse om at satsene justeres hvert 5. år. Dette er i tråd med vassdragsreguleringsloven § 14 femte ledd.

NVE foreslår å innføre en bestemmelse om at avgiftene avsettes til kommunale fond, i tråd med moderne standardvilkår. Vi legger til grunn at eventuelt eksisterende fond videreføres uavhengig av endringer i ordlyden i vilkåret.

I henhold til dagens vilkår skal det etter forfall svares 6 % årlig rente. Bestemmelsen foreslås endret i samsvar med standardvilkårene som viser til rentesats fastsatt i medhold av forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd.

Post 3 Konsesjonskraft

(tidligere post 20 i begge konsesjonene).

Teksten i tidligere poster foreslås oppdatert i tråd med moderne standardvilkår.

NVE foreslår i tråd med moderne standardvilkår, å ta inn i vilkårene at vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny vurdering etter 20 år, mot 30 år i de opprinnelige vilkårene.

NVE vil i tillegg foreslå å beholde bestemmelsen om at oppsagt kraft ikke senere kan forlanges avgitt.

Endelig foreslår vi å beholde bestemmelsen om at staten kan kreve tildelt inntil 5 % av kraften, som er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 4 Kontroll med betaling av avgift mv.

(tidligere post 4 i kgl.res av 07.04.1961 og post 3 i kgl.res av 14.08.1970)

Hovedinnholdet i postene er beholdt, men språket er modernisert.

Post 5 Fond og andre utbetalinger

(ny post)

NVE anbefaler ikke miljø- eller næringsfond, men vi anbefaler innbetaling av et engangsbeløp til villreinfondet for Setesdal Austhei. Basert på praksis i tilsvarende saker gjeldene påvirkning på villrein anbefaler vi et engangsbeløp på 2 millioner kroner.

Post 6 Byggefrister mv.

(tidligere post 5 i kgl.res av 07.04.1961 og post 4 i kgl.res av 14.08.1970)

NVE anbefaler at fristen for oppstart av byggearbeid utvides fra 2 til 5 år, og at fristen for fullføring etter søknad kan utvides med ytterligere 5 år. Endringene er i tråd med moderne standardvilkår.

Vilkåret om byggefrister er et standardvilkår som tas inn i alle konsesjoner etter vassdragslovgivningen. Fristene i dette vilkåret gjelder for bygging av nye anlegg eller hjelpeanlegg i medhold av konsesjonen. Disse byggefristene gjelder imidlertid ikke for oppfyllelse av nye krav, for eksempel om å få på plass et arrangement for slipp av minstevannføring, satt i forbindelse med revisjon. For disse kravene viser vi til frister som fremgår av kapitel 14 «Tidsfrist for gjennomføring av nye vilkår» lenger ned i denne innstillingen.

Post 7 Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift mv.

(tidligere post 25 i kgl.res av 07.04.1961 og post 23 i kgl.res av 14.08.1970)

Postens hovedinnhold er beholdt, men den har en mer moderne språkdrakt. NVE anbefaler å fjerne bestemmelsen om begrensningen i konsesjonærens plikt knyttet til vanskeligheter og utgifter. Bestemmelsen om varslings av Naturvernrådet ved ødeleggelser av natur mv. foreslås fjernet, da dette ikke lenger er aktuelt. Det samme gjelder vilkåret om at «nærværende bestemmelser gis vedkommende arbeidsledere fornøden meddelelse».

Post 8 Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.

(tidligere post 16 i kgl.res av 07.04.1961 og post 11 i kgl.res av 14.08.1970)

Myndighet for godkjenning av planer og tilsyn anbefaler vi blir lagt til NVE, istedenfor til «vedkommende departement». Dette er i tråd med moderne standardvilkår.

NVE anbefaler at det tas inn bestemmelser om kommunens uttalerett angående anleggsveier, massetak og overskuddsmasser, om plikt for konsesjonær til å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder, om konsesjonærens plikt til opprydding, om at hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til nytte for allmennheten, og at NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring etter denne posten. Dette er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 9 Naturforvaltning

(tidligere post 14 i kgl.res av 07.04.1961 og post 12 i kgl.res av 14.08.1970)

NVE anbefaler å innføre moderne standardvilkår om naturforvaltning, med bestemmelser om at Miljødirektoratet kan pålegge konsesjonæren å gjennomføre tiltak av hensyn til fisk, plante- og dyreliv. Myndigheten kan og pålegge konsesjonæren å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser, til å dekke utgifter til ekstra oppsyn i anleggstiden, og til å dekke utgifter til kontroll og tilsyn etter denne posten.

Vilkårene har også en egen bestemmelse om å ta vare på friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området, gjøre kompenserende- og tilretteleggingstiltak om nødvendig.

Post 10 Automatisk fredete kulturminner

(tidligere post 25 tredje ledd i kgl.res av 07.04.1961 og post 23 tredje ledd i kgl.res av 14.08.1970)

Gjeldende poster inneholder bestemmelser om undersøkelsesplikt og varsling ved funn av fortidsminner. Vi foreslår å oppdatere språkdrakten i henhold til moderne standardvilkår for automatisk fredete kulturminner.

NVE vil ikke anbefale at det pålegges krav om innbetaling av engangsbeløp til kulturminnevern i vassdrag (sektoravgift). Opprinnelig reguleringskonsesjon har vilkår om kulturminner og ble gitt etter 1960, og faller slik sett ikke inn under retningslinjene.

Post 11 Forurensning mv.

(ny post)

Bestemmelsen er ny og i tråd med moderne standardvilkår. NVE foreslår å ta inn standardvilkår som gir Statsforvalteren hjemmel til å kunne pålegge tiltak og undersøkelser for å begrense forurensning.

Post 12 Veier, ferdsel mv.

(tidligere post 12 i kgl.res av 07.04.1961 og post 10 i kgl.res av 14.08.1970)

Posten videreføres i hovedtrekk, men med et mer moderne språk.

Post 13 Terskler mv.

(ny i kgl.res av 07.04.1961 og utvidelse/modernisering av post 13 i kgl.res av 14.08.1970)

Bestemmelsen er ny for kgl.res av 07.04.1961 og en utvikling av post 13 i kgl.res av 14.08.1970. Den er i tråd med moderne standardvilkår som også blant annet inkluderer biotoptiltak.

Post 14 Rydding av reguleringssonen

(tidligere post 15 i kgl.res av 07.04.1961 og post 14 i kgl.res av 14.08.1970)

Vi foreslår at bestemmelsen blir supplert og konkretisert, og at NVE gis myndighet til å gi pålegg etter bestemmelsen, alt i tråd med moderne standardvilkår.

Post 15 Manøvreringsreglement mv.

(tidligere post 17 i kgl.res av 07.04.1961 og post 17 i kgl.res av 14.08.1970)

Tidligere bestemmelse om at manøvreringen skal forestås av en norsk statsborger foreslås fjernet da den ikke lenger anses aktuell. Bestemmelsen om tvangsmulkt ved brudd på reglementet foreslås fjernet da slike reaksjonsbestemmelser samles i de nye vilkårenes post 21, se kommentarer til denne posten nedenfor. Endringene er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 16 Hydrologiske observasjoner, kart mv.

(tidligere post 18 i kgl.res av 07.04.1961 og post 18 i kgl.res av 14.08.1970)

Posten samsvarer i hovedsak med tidligere bestemmelse. Vi foreslår at «anleggets eier» erstattes med «konsesjonæren» og at «departementet» erstattes med «NVE» i tråd med moderne standardvilkår.

Bestemmelsene om merking av reguleringsgrenser anbefaler NVE å fjerne, da dette står i manøvreringsreglementet. Bestemmelsene om at kopier av kart skal tilstilles Norges Geografiske Oppmåling, anbefaler vi også at blir fjernet da de er overflødige.

Post 17 Registrering av minstevannføring, krav om skilting og merking

(ny for kgl.res. av 07.04.1961 og post 15 i kgl.res. av 14.08.1970)

Tidligere post 15 i kgl.res. av 14.08.1970 hadde bestemmelser om merking av farlig is på magasinet. NVE anbefaler å erstatte bestemmelsen med en mer generelle bestemmelser om sikring, måling av vannstander og minstevannføring, merking og skilting. Dette er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 18 Etterundersøkelser

(ny post)

Bestemmelsen er ny og foreslås inntatt i tråd med moderne standardvilkår.

Post 19 Militære foranstaltninger

(tidligere post 23 i kgl.res av 07.04.1961 og post 21 i kgl.res av 14.08.1970)

Posten samsvarer i hovedsak med tidligere post 23 og 21. NVE anbefaler at «konsesjonæren» settes inn istedenfor «anleggets eier», og at «reguleringsanleggene» settes inn istedenfor «damanlegget», i tråd med moderne standardvilkår.

Post 20 Luftovermetning

(ny post)

Bestemmelsen er ny og i tråd med moderne standardvilkår.

Post 21 Kontroll med overholdelsen av vilkårene

(tidligere post 27 i kgl.res av 07.04.1961 og 24 i kgl.res av 14.08.1970)

NVE anbefaler å ta inn bestemmelser om mulighet for tilbaketrekning av konsesjon i tilfelle gjentatte eller fortsatte overtredelser av enkelte vilkårsposter. Bestemmelsene gir også NVE hjemmel å pålegge tvangsmulkt i tilfelle overtredelse av bestemmelser fastsatt i eller i medhold av lov eller i konsesjonsvilkår, eller at det kan ilegges overtredelsesgebyr, bøter eller fengselsstraff etter vassdragsreguleringsloven §§ 24 og 25. Dette er i tråd med moderne standardvilkår.

Post 22 Tinglysing

(tidligere post 28 i kgl.res av 07.04.1961 og post 25 i kgl.res av 14.08.1970)

NVE anbefaler at posten i hovedsak blir videreført, men med en mer moderne språkdrakt. Vi foreslår bl.a. at «vedkommende regjeringsdepartement» erstattes av «Energidepartementet». Dette er i tråd med moderne standardvilkår.

12 NVEs merknader til nytt manøvreringsreglement

Vi foreslår et nytt manøvreringsreglement som vil erstatte gjeldende manøvreringsreglementer i kgl.res av 07.04.1961 og kgl.res av 14.08.1970.

Vi foreslår å fjerne tidligere post 5 i kgl.res av 07.04.1961 og post 4 i kgl.res av 14.08.1970 om at

manøvreringen foretas av en norsk statsborger. NVE anbefaler også å fjerne tidligere post 3 i kgl.res av 07.04.1961 fordi slipping av vann av hensyn til fløtning ikke lenger er relevant.

Merknader til postene i forslaget til manøvreringsreglement følger nedenfor.

Post 1

I gjeldende reglement brukes lokale høydegrunnlag. NVE anbefaler at høydegrunnlaget blir konvertert til NN2000. AVB har i kommentarene til høringsuttalelsene angitt at høydeboltene i Finndølavassdraget da ikke var målt inn i henhold til NN2000.

I 2024 sendte AVB inn en tabell (201005577-70, se tabell 10) til NVE som inkluderer høydene i NN2000. Med dam Torsdalen mener AVB Torsdalsmagasinet, som egentlig består av tre oppdemte vann, Hovvatn, Fistøylvatn og Rauvatn.

Tabell 10. Magasinrestriksjoner som inkluderer høyder i NN2000. Kilde: AVB 2024.

			Opprinnelige koter		NN1954		NN2000	
			[moh]	[moh]	[moh]	[moh]	[moh]	[moh]
Dam	Damtype	Klasse	LRV	HRV	LRV	HRV	LRV	HRV
Torsdalen (Hovvatn)	Fyllingsdam	3	596	617	685,49	706,49	685,42	706,42
Gaus	Betong, gravitasjon	0	550	589	550,12	589,12	550,06	589,06
Votna	Fyllingsdam	3	567	590	567,12	590,12	567,06	590,06
Øysæ	Fyllingsdam	3	658	682	658,12	682,12	658,06	682,06
Ulvsvatn	Betong, med luke	0			605	605,8	604,94	605,74
Brontjønn	Betong, med luke	0	656	660	656,12	660,12	656,06	660,06
Fistøylvatn (Torsdalsmagasinet)			nat.vst					
Rauvatn (Torsdalsmagasinet)			nat.vst	617				
Midvatn (Votna)			568	590				
Svånevatn (Votna)			573,6	590				

Både i Vann-nett (se navn i figur 2-3) og hos konsesjonæren (se tabell 10) brukes nye moderniserte navn på berørte vann. I forslaget til manøvreringsreglement har NVE valgt å ha de moderne navnene fra Vann-nett, f.eks. Øysævatn, men ha med de gamle navnene i parentes når de skiller seg fra de moderne. Torsdalsmagasinet står også over de tre oppdemte vannene som inngår i magasinet.

Det er fortsatt behov for kontrollmåling av høyder i NN2000, inkludert kontrollmåling av boltene.

Den 26.06.2025 sendte NVE et brev til AVB med anbefaling om å kontrollmåle inn alle magasinene i tråd med Statens kartverks NN2000. Som minimum må fastboltene måles inn på nytt, og de øvrige høydene konverteres basert på dette. Vi ber om at en innmålingsrapport sendes til Energidepartementet, slik at det nye manøvreringsreglementet blir fastsatt med oppdatert høydegrunnlag.

Post 2

Det er i dag en konsesjonspålagt (i kgl.res av 14.08.1970) minstevannføring på 1,5 m³/s fra vårflommens kulminasjon til 30. september, målt ved vannmerket i Finndøl nedre.

NVE anbefaler vannslipp fra Ulvsvatn til Ramnåe/Bondøla hele året. Vi anbefaler at følgende tekst tas inn i manøvreringsreglementet:

Fra Ulvsvatn til Ramnåe/Bondøla skal det slippes minst 1,0 m³/s i perioden 1. mai – 14. oktober, minst 0,5 m³/s 15. – 31. oktober, og minst 0,3 m³/s i perioden 1. november – 30. april. Vannføringene

skal slippes og måles ved utløpet av Ulvsvatn.

I gjeldende manøvreringsreglement er det under punkt 2 tatt inn følgende formulering: «Heller ikke må lavvassføringen på strekningene mellom magasinene i Finndøla og i Nidelva nedenfor Fyresvatn forminskes til skade for andres rettigheter». I brev til konsesjonæren av 11.04.1986 har NVE presisert hva lavvannføringen ut fra Øysæ er. Siden har dette vært lagt til grunn en minstevannføring her på minst 0,2 m³/s gjennom året. NVE anbefaler å formalisere også dette minstevannføringskravet i nytt manøvreringsreglement. Vi foreslår å ta inn følgende setning: «Fra Øysæ skal det slippes minst 0,2 m³/s hele året.»

Post 3

(tidligere post 4 i kgl.res av 07.04.1961 og post 3 i kgl.res av 14.08.1970)

Vi foreslår at tidligere poster om flomløp, tappeløp og krav om protokoll over manøvreringen samles i en post, noe som er i tråd med moderne reglement.

Post 4

(tidligere post 6 i kgl.res av 07.04.1961 og post 4 i kgl.res av 14.08.1970)

Postene videreføres i hovedtrekk som tidligere, men med en mer moderne språkdrakt.

13 Oppfølging av reviderte vilkår

NVE er ansvarlig myndighet for oppfølging av de reviderte vilkårene. Dette gjelder med unntak av vilkår om naturforvaltning, hvor ansvaret for oppfølging ligger under Miljødirektoratet eller Statsforvalteren. Både NVE og Miljødirektoratet/Statsforvalteren har hjemmel i vilkårene til å kunne pålegge undersøkelser og miljøforbedrende tiltak etter behov. Samarbeidsavtalen mellom NVE og Miljødirektoratet/Statsforvalteren av 25.03.2021 viser ansvarsfordelingen.

Som hovedregel vil det være NVE som gir pålegg om tiltak som krever at det utarbeides detaljplaner for landskap og miljø. Det samme gjelder hydrologiske pålegg, der vannføringsmålinger står sentralt. NVE kan også pålegge etterundersøkelser.

Miljødirektoratet/Statsforvalteren har myndighet til å pålegge nødvendige undersøkelser knyttet til ferskvannsbiologi, naturmangfold og friluftsliv. Som hovedregel vil det være Miljødirektoratet/Statsforvalteren som gir pålegg om mindre habitattiltak, som kan gjennomføres uten at det er nødvendig å utarbeide detaljerte planer for landskap og miljø.

Både NVE og Miljødirektoratet/Statsforvalteren kan pålegge helhetlige tiltaksplaner, som omfatter flere tiltak i vassdraget. Som hovedregel vil tiltaksplaner, som krever at det utarbeides detaljplaner for landskap og miljø, bli pålagt av NVE. Innholdet i tiltaksplaner som pålegges, vil bli fastsatt etter en dialog mellom NVE og Miljødirektoratet/Statsforvalteren.

NVE vil pålegge nødvendige vannførings- og vannstandsmålinger for å kontrollere at krav som er satt i konsesjonen/revisjonen overholdes. Av dette følger krav til dokumentasjon og god informasjon til publikum om skilting og ev. sanntidsvisning av vannføring. Dette følges opp gjennom ordinær tilsynsvirksomhet.

Pålegg om tiltak eller undersøkelser må være knyttet til skader som er forårsaket av kraftutbyggingen. Kostnadene for gjennomføring må være rimelige i forhold til skadeomfang og nyttevirkning.

Kulturminnemyndigheten har ansvar for eventuell oppfølging etter vilkåret om automatisk fredete kulturminner. Det vil si fylkeskommunen, Riksantikvaren eller Sametinget.

En oppsummering av de viktigste kravene, NVEs anbefalinger og hvem som har ansvar for oppfølging framgår av tabell 11.

Tabell 11. Oversikt over NVEs anbefalinger i vilkårsrevisjonene og ansvar for oppfølging, dersom det vedtas ved kgl.res.

Revisjonskrav/høringssynspunkter	NVEs anbefaling	Oppfølging
Vannslipping og andre tilhørende tiltak		
Minstevannføring i Ramnåe/Bondøla (fra utløpet av Ulvsvatnet).	NVE anbefaler slipp av minstevannføring i Ramnåe/Bondøla på 1,0 m ³ /s i perioden 01. mai – 14. oktober, 0,5 m ³ /s 15. – 31. oktober, og 0,3 m ³ /s i perioden 01. november – 30. april. Minstevannføringene skal slippes fra og måles ved utløp av Ulvsvatn.	NVE
Minstevannføring i Finndøl øvre (fra utløpet av Votnevatni).	Anbefales ikke av NVE.	-
Magasinrestriksjoner		
Magasinrestriksjoner i sommermånedene i Torsdalsmagasinet.	Anbefales ikke av NVE.	-
Begrense vannstandsvariasjoner i Gausvatn i august og september.	Anbefales ikke av NVE.	-
Standardvilkår		
Innføring av moderne standardvilkår som for nye konsesjoner.	NVE anbefaler innføring av nye moderniserte vilkår (standardvilkår) for de aktuelle konsesjonene. Pålegg om tiltak skjer etter en nærmere vurdering i hvert enkelt tilfelle.	Følges opp av NVE og Miljødirektoratet eller Statsforvalteren.
Naturforvaltning		
Undersøkelser av funksjonaliteten til fisketrappa i Eiangs fossen og andre vandringsforhold, samt studier knyttet til en mulig storørretstamme i Fyresvatn.	Anbefales ikke som del av vilkårsrevisjonen. Undersøkelser kan om nødvendig senere pålegges av Miljødirektoratet eller Statsforvalteren med hjemmel i naturforvaltningsvilkårene.	Miljødirektoratet eller Statsforvalteren
Prøvefiske i Torsdalsmagasinet.	Anbefales ikke som del av vilkårsrevisjonen. Prøvefiske er en av de undersøkelser som kan pålegges senere av Miljødirektoratet eller Statsforvalteren med hjemmel i naturforvaltningsvilkårene.	Miljødirektoratet eller Statsforvalteren

Automatisk fredete kulturminner		
Innbetaling av sektoravgift for kulturminnevern.	Konsesjonene er fra etter 1960 og det skal derfor ikke pålegges sektoravgift.	-
Kulturminneundersøkelser ved tiltak, som for eksempel biotopiltak, kan berøre automatisk fredete kulturminner etter kulturminneloven §§ 3 og 9.	NVE anbefaler at det i tråd med standardvilkårene innføres vilkår om automatisk fredete kulturminner. Det kan være aktuelt ved nye tiltak i området.	Kulturminnemyndigheten
Veier, ferdsel, mv.		
Vedlikehold av bru over Bispevegen. Forbedring av bru samt nye P-plasser ved Torsdalmagasinet. Forlenging av veg ned til båthus ved Torsdalsmagasinet. Ny bro øver Finndøl nedenfor Haukreivatnet. Skinner for båtutsett i Gausvatnet.	Plikten til å vedlikeholde anleggsveier er avgrenset til det nivå som er regulantens eget behov. Pålegg om vedlikehold ut over dette anbefales ikke av NVE. Båtutsett ved Gausavatn anser NVE som et privatrettslig forhold som faller utenfor revisjonsinstituttet. Vi viser til standard naturforvaltningsvilkår.	-
Terskler, biotopjusterende tiltak		
Biotopiltak i bekk ved Gausvatn for å lage bedre forhold for ørretens gyting og oppvekst i forhold til varierende vannstand.	Anbefales ikke som del av vilkårsrevisjonen. Vi viser til standard naturforvaltningsvilkår.	-
Fjerning av tersklene mellom Fyrdalsvatn og Bondalsvatn, for bedre vandring av sik og ørret.	Anbefales ikke som del av vilkårsrevisjonen. Vi viser til standard naturforvaltningsvilkår.	-
Konsesjonsavgifter og -kraft		
Ny beregning av konsesjonsavgifter og konsesjonskraft (kraftgrunnlag).	Anbefales ikke av NVE.	Gjeldene avgifter følges opp av NVE.
Fond og andre utbetalinger		
Miljøfond med årlig innbetaling.	Anbefales ikke av NVE.	-
Næringsfond	Anbefales ikke av NVE.	-
Villreinfond	NVE anbefaler innbetaling av 2 millioner kroner til villreinfondet for Setesdal Austhei.	NVE
Registrering av minstevannføringer, vannstander i magasiner, skilting og merking		
Bedring av informasjon om vannføringer og vannstander.	NVE mener standardvilkår ivaretar de hensyn som ligger bak kravene, og anbefaler ingen nye tiltak.	NVE

Merking av skjær, grunner og usikker is i regulerte magasiner.	NVE mener standardvilkår ivaretar de hensyn som ligger bak kravene, og anbefaler ingen nye tiltak.	NVE
--	--	-----

14 Tidsfrist for gjennomføring av nye vilkår

De nye vilkårene trer i kraft tre måneder etter vedtaksdato. For å sikre tilstrekkelig fremdrift for gjennomføringen av pålagte tiltak, skal konsesjonæren legge fram en fremdriftsplan for tiltak for miljøtilsynet i NVE innen tre måneder etter vedtaksdato i denne saken. Fremdriftsplanen skal inneholde en tidsangivelse for innsendelse av detaljplaner for miljø og landskap for de enkelte tiltak. Vilkår som forutsetter ombygging, skal gjennomføres så snart som praktisk mulig. Miljøtilsynet i NVE vurderer, og gir tilbakemelding til konsesjonæren på fremdriftsplanen. Konsesjonæren skal sende detaljplan for miljø og landskap for gjennomføring av pålagte tiltak til miljøtilsynet i NVE, som er ansvarlig myndighet for videre behandling.

Referanser

Agder vannregion. 2022. Regional vannforvaltningsplan 2022-2027.

Arendals Vasdrags Brugseierforening (AVB) 2018. Revisjonsdokument – Finndølavassdraget.

Artsdatabanken 2021. Norsk rødliste for arter 2021.

Artsdatabanken 2024. Artskart.

Birkeland Rawcliffe S. et al. 2020. Slipp, måling og dokumentasjon av minstevannføring. NVE rapport 3/2020.

Gustavsen P.Ø. 2018. Finndøla/Bondøla – Effekter av reguleringstiltak for fisk og friluftsliv. Gustavsen Naturanalysers vedlegg til AVBs Revisjonsdokument-Finndølavassdraget.

Klima- og miljødepartementet og Olje- og energidepartementet 2014. Vannforvaltningsplaner i vassdrag med kraftproduksjon – nasjonale føringer.

Klima- og miljødepartementet 2022. Klima- og miljødepartementets godkjenning av oppdatert regional plan for vannforvaltning i vannregion Agder for planperioden 2022-2027.

Klima- og miljødepartementet 2022. Klima- og miljødepartementets godkjenning av oppdatert regional plan for vannforvaltning i vannregion Vestfold og Telemark for planperioden 2022-2027.

Miljødirektoratet 2020. Forslag til strategi for bevaring og utvikling av bestandene av storørret. Miljødirektoratets rapport M-M-1786/2020.

Miljødirektoratet 2024. Naturbase.

Olje- og energidepartementet 2012. Retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdragsreguleringer.

Styringsgruppen for tiltaksplan for Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei villreinområder 2023. Utkast til tiltaksplan 01.12.2023.

Sørensen J. et al 2013. Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022. NVE rapport 49/2013.